

Pobjedonosna crkva

Trodijelni priručnik
priređen
prema djelima

Richarda Wurmbranda,
Johna Pipera
i Milтона Martina

Pobjedonosna crkva

Trodijelni priručnik
priređen
prema djelima

Richarda Wurmbranda,
Johna Pipera
i Milтона Martina

Velečasni Richard Wurmbrand predstavlja stvarne slike iz života ilegalne crkve na temu strategije, ljubavi prema drugima, trenucima krize te druge priče o kršćanskom opstanku.

Velečasni John Piper, u ulomku iz njegove knjige *Desiring God* (»Želja za Bogom«), objašnjava da je »najskupocjeniji biser – Kristova slava«.

Milton Martin uz mnoštvo biblijskih navoda tumači kako se kušnje preokreću u pobjede, te na isti način obrazlaže desetke drugih tema.

Čitajući ovaj priručnik dublje ćeš shvatiti kako Bog gleda na progon svoje Crkve diljem svijeta te kako se mi, kršćani, možemo pripremiti za suočenje s progonom. Očekuj izazov, ali i nadahnuće; suočenje, ali i ohrabrenje; iskušenje, ali i pouku. Osim toga, ova knjiga daje izvrsne mogućnosti za proučavanje Biblije, te za propovijedi.

Pobjedonosna crkva

Richard Wurmbrand,
John Piper i Milton Martin

©1999 by The Voice of the Martyrs.

For more information on today's persecuted church and how you can help, contact:

The Voice of the Martyrs, Inc.

P.O. Box 443

Bartlesville, OK 74005

(918) 337-8015

the voice@vom-usa.org

www.persecution.com

All rights reserved.

© 2012 Voice of the Martyrs, USA for the Bosnian edition.

Sva prava pridržana.

Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati, skladištiti, niti prenositi ni u kakvom obliku niti na bilo koji način – elektronski, mehanički, fotokopijama, snimkama, niti drukčije – osim pri pisanim osvrtima u kratkim navodima, bez prethodne pismene dozvole izdavača.

Ukoliko nije drukčije naznačeno, navodi iz Svetoga pisma uzeti su iz Biblije u izdanju Kršćanske sadašnjosti, Zagreb 1999. god., u prijevodu dr. Antuna Sovića, Silvija Grubišića, Filiberta Gassa i dr. Ljudevita Rupčića.

Copyright by Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1997.

ISBN 953-151-251-5

Prijevod: Aleksandra Striković

Lektura: Svjetlana Brezo

Korektura: Enisa Dedić

Sadržaj

- 1 Priprema za službu u ilegalnoj crkvi**
Richard Wurmbrand 5
- 2 Stradanje: žrtva kršćanskog hedonizma**
John Piper 37
- 3 Progon – opći nacrt za proučavanje i prezentiranje**
Milton Martin 73

© 1999 by The Voice of the Martyrs.

For more information on today's persecuted church and how you can help,
contact:

The Voice of the Martyrs, Inc.

P.O. Box 443

Bartlesville, OK 74005

(918) 337-8015

the_voice@vom-usa.org

www.persecution.co

1

Priprema za službu u ilegalnoj crkvi

Pastor Richard Wurmbrand

Uvodna riječ

Protivno onome što bi netko mogao misliti, ova knjiga nije neka mini brošura o ustroju nekog tajnog kršćanskog društva koje se zove »ilegalna crkva«. Ovo je samo dalekovidan pogled na Crkvu; pogled čovjeka čija su iskustva iz zatvora, pastorska služba i dugi niz godina propovjedničkoga rada učinili tako mnogo, kako bi se svijet upozorio na opasnost bezbožnoga komunizma.

Djela Richarda Wurmbranda ne trebaju uvod. Iskrena su, otvorena i prodorna, rijetko kad ostavljaju čitatelja ravnodušnim na poruku koju prenose. Malo smo napora uložili u radu na uređivanju ovoga rukopisa. Neki izrazi kojima se autor služi svojstveni su čovjeku koji razmišlja kao Hebrej, čita kao lingvist, moli se kao apostol a piše kao prorok. Poruka je kristalno jasna.

Ako je ono što neki kršćanski vođe govore istina, tad će se kršćani, prije ili kasnije, morati suočiti s dva izbora: ili će morati napraviti društveno-politički kompromis s antikršćanskim silama, ili navući na sebe gnjev kontroliranih političko-vjerskih hijerarhija. U tome je slučaju Wurmbrand u pravu – **Moramo se pripremiti već sada.**

Budući da su ova dva izbora već postavljena pred ljude u mnogim dijelovima svijeta, nemamo razloga vjerovati da će područja na kojima mi živimo ostati netaknuta. Sve što su oni

iskusili ni mi nećemo izbjeći. Pripremimo se onda kao kršćani već sada i učinimo sve da svojoj djeci ostavimo jasan primjer, ako red dođe na njih.

Izdavač

Pripremimo se za službu u ilegalnoj crkvi već sada

»'Gospodine – odvrati Ananija – od mnogih sam čuo za toga čovjeka kolika je zla nanio tvojim svetima u Jeruzalemu.' 'Idi – odvrati mu Gospodin – jer je taj čovjek moje izabrano sredstvo da donese moje ime i pred pogane, i kraljeve, i sinove Izraelove. Pokazat ću mu koliko mu treba pretrpjeti za ime moje.'« (Dj 9:13.15.16).

Koliko ja znam, na svijetu ne postoji nijedna akademija, biblijska škola ili teološki fakultet koji imaju kolegij o ilegalnoj crkvi. Ali zato ćeš tamo vjerojatno učiti o sabelijanizmu i o apolinarizmu. Pet minuta nakon što diplomiraš, zaboravit ćeš ih. Vjerojatno nikad u životu nećeš naići na nekoga sabelijanca ili apolinarca. Učimo i o Koptskoj crkvi, te o znanim i neznanim malim sektama s kojima se vjerojatno nikad u životu nećemo susresti. A ilegalna crkva djeluje u jednoj trećini svijeta; pripadaju joj ljudi kojima nikad nije bilo ni na kraj pameti da će jednom biti dio takve, tajne crkve. Dok se Amerika bavila *Watergateom*, komunisti su preuzeli vlast u petnaest zemalja. Istodobno islam i humanizam stječu sve veći utjecaj i moć. Kršćanski pastori moraju znati kako izgleda ilegalna crkva i što radi. Nakon što sam oko sat vremena razgovarao s jednim biskupom u Britaniji o radu ilegalne crkve, on je rekao: »Oprostite, ali vi govorite o mome hobiju; veoma sam zainteresiran za crkvenu arhitekturu. Hoćete li mi, molim vas, reći, rabi li ilegalna crkva gotski stil pri gradnji?«

Kad bih ti rekao tko je bio taj biskup, zaprepastila bi te već i sama pomisao da čovjek takvoga renomea može postaviti takvo pitanje.

Ilegalna je crkva razmjerno nepoznata. Nalazi se tu pokraj nas, u susjedstvu, no nismo joj se spremni pridružiti, niti smo za to osposobljeni. Svaki kršćanski pastor danas ima cijeli svijet za svoju župu. Stoga moramo upoznati ilegalnu crkvu, jer bismo i mi mogli proći kroz tragične okolnosti kroz koje vjerni prolaze u nekim dijelovima svijeta. No čak i da se to ne dogodi, naša je obveza pomoći i poučiti one koji već žive u takvim okolnostima.

U islamskim, kao i u nekim drugim zemljama, a i u komunističkoj Kini, mnogi su vjernici postali žrtve. Mnogi su uhićeni i mnogi su umrli u zatvoru. Ne možemo na to biti ponosni. Bolje bi bilo da smo tako dobro obučeni za ilegalni rad, da nas nikad ne uhvate.

U ratu se ne divimo toliko onima koji daju život za svoju domovinu, koliko se divimo herojima koji natjeraju neprijatelje da daju život za **njihovu** domovinu. Nisam **ja** taj koji treba umrijeti za svoju zemlju; **on** je taj koji treba umrijeti za svoju. Divim se onima koji znaju raditi tako dobro da ih ne uhvate. Moramo se doista upoznati s ilegalnim radom.

Priprema za stradanje

Ma kakve mjere poduzeli, stradanje se u ilegalnoj crkvi ne može izbjeći, no trebamo ga svesti na minimum.

Nije moguće upoznati ilegalnu crkvu za kratko vrijeme. Zato te potičem da svome sinodu ili denominaciji predložiš da uvedu predavanja o ilegalnoj crkvi.

Što se dogodi u zemlji kada vlast preuzmu tirani? U nekim zemljama teror počinje odmah, kao na primjer u Mozambiku i Kambodži. Na drugim mjestima vjerska sloboda postaje većom nego ikad prije. I tako zapravo sve počinje. Neki režimi dođu na vlast a da zapravo nemaju stvarnu snagu; narod nije uz njih. U trenutku dolaska na vlast, ne moraju nužno imati formirane vojne i policijske snage. U Rusiji su, na primjer, komunisti odmah dali golemu vjersku slobodu protestantima, da bi uništili

pravoslavce. Kad su završili s pravoslavcima, red je došao na protestante. Početno stanje ne traje dugo. Za to se vrijeme lukavo uvlače u crkve i postavljaju svoje ljude na čelne pozicije. Otkrivaju slabosti postojećih pastora. Među njima su i ambiciozni ljudi željni uspjeha; neki su uhvaćeni u zamku ljubavi prema novcu; drugi pak mogu imati neki grijeh, koji se grčevito trude sakriti od javnosti i zbog kojega ih je onda lako ucjenjivati. Objasne im da će sve to obznaniti i tako postave svoje ljude u vodstvo crkve. A onda, u izvjesnome trenutku počinje strahovit progon. U Rumunjskoj se sve to dogodilo u jednome danu. Svi su katolički biskupi poslani u zatvor zajedno s bezbroj svećenika, redovnika i redovnica. Potom je uhićeno mnoštvo pastora iz svih denominacija. Mnogi su umrli u zatvoru.

Naš Gospodin Isus Krist rekao je Ananiji da pođe i potraži Savla iz Tarza, jer će on biti njegov ilegalni pastor, njegov sluga u tajnoj crkvi. Jer to je zapravo bio Pavao – pastor ilegalne crkve. Isus ga je na intenzivnom tečaju poučio ilegalnom radu. Započeo je riječima: »Pokazat ću mu koliko mu treba pretrpjeti ...«

Priprema za ilegalni rad počinje izučavanjem martirologije; dakle mučeništva i stradanja, no mogli bismo ovaj nauk nazvati i »stradologijom«. Aleksandar Solženjicin u svojoj knjizi »Arhipelag Gulag« kaže da je policija u bivšemu Sovjetskom Savezu imala osobite tečajeve iz uhidbenologije – novostvorene znanosti koja je naučavala kako provesti uhićenje tako da ga nitko ne primijeti. Ako su oni stvorili novi naziv, *uhidbenologija*, stvorimo ga i mi – *stradologija*.

Tehničku stranu ilegalnoga rada razmotrit ćemo kasnije, no prije toga mora postojati određena duhovna priprema. Da bi netko postao član crkve dovoljno je da vjeruje i krsti se. Tako je u slobodnim zemljama. No u ilegalnoj crkvi to nije dovoljno. Možeš vjerovati i možeš se krstiti, ali nećeš biti njezin član sve dok ne naučiš stradati. Možeš imati najsilniju vjeru na svijetu, ali ako nisi pripremljen za stradanje doći će policija, uhitit će te, opalit će ti dvije pljuske i ti ćeš priznati sve što traže. Prema tomu, u pripremi za ilegalni rad suštinski je važna **priprema** za stradanje.

Kršćanina ne hvata panika kad se nađe u zatvoru. Za obične vjernike zatvor je novo mjesto na kojemu mogu svjedočiti o Kristu. Za pastore je zatvor nova župa u kojoj, doduše, nema dobre zarade, ali ima golemih mogućnosti za rad. Govorio sam ponešto o ovome u svojoj knjizi *With God In Solitary Confinement* (»S Bogom u samici«). U drugim sam knjigama spominjao i Morseove znakove, što je također dio obuke za ilegalnu crkvu. Vjerojatno znaš da je to kôd kojim se šalju poruke. Pomoću ovih znakova možeš propovijedati Evanđelje zatvorenicima u susjednim ćelijama. Zatvorenici se uvijek smjenjuju; jedni odlaze drugi dolaze. Bog je mnogim kršćanima koji su bili utamničeni dao privilegiju da pomoću Morseovih znakova dovedu Kristu ljude koje nikad nisu vidjeli. Neki su, nakon mnogo godina, upoznali osobe koje su na ovaj način doveli Kristu. Ja sam u zajedničkim ćelijama imao nekoliko grupa kojima sam propovijedao pomoću Morseovih znakova.

U crkvama u slobodnome svijetu nedjeljom ujutro zvone zvona ili se na neki drugi način oglašava poziv na bogoslužje. Tko želi, dođe u crkvu; tko ne želi, ne dođe. Ako se nekome ne sviđa tvoja propovijed jedne nedjelje, sljedeće neće doći. A ni slučajno neće doći ako pada kiša. No kad imaš zatvor za župu, tad su tvoji župljani stalno s tobom. U slobodnome svijetu vjernici gledaju na sat misleći si: *Ovaj propovijeda već pol sata. Hoće li ikad završiti?* No kad te uhite, oduzmu ti sat; tvoji su župljani tad po cijeli tjedan s tobom i možeš im propovijedati od jutra do mraka! Nemaju izbora. U cijeloj povijesti rumunjske ili ruske crkve nije bilo toliko obraćenja kao u zatvoru. Zato se nemoj bojati zatvora. Gledaj na to samo kao na novu zadaću koju ti je Bog dao. Sjećam se da mi je moja žena, dok sam je grlio na rastanku kad su me po drugi put došli uhititi, rekla prije nego što ću otići s policajcima: »Richard, zapamti da je pisano: 'Stajat ćete zbog mene pred upraviteljima i kraljevima, njima za svjedočanstvo.'« (Mk 13:9)

Ovo je još moguće prihvatiti. Ali što je sa strašnim mučenjima zatvorenika? Što ću s tim? Hoću li ih moći izdržati? E pa, ako ih ja ne izdržim, onda osuđujem na zatvor drugih pedeset ili šezdeset ljudi koje poznajem, jer to je to što tirani žele od mene – da izdam

bližnje. I točno tu je izvorište te goleme potrebe za pripremom za stradanje, koja mora početi odmah. **Preteško** je pripremati se za to kad si već u zatvoru.

Sjećam se jednoga slučaja iz Rumunjske kada je pastor, s dvadeset godina službe iza sebe, sagriješio s nekom ženom. Drugi su pastori raspravljali o ovome i tad je rečeno: »Nije njegov grijeh to što je učinio tu večer; okolnosti su bile takve da se nije mogao **oprijeti** kušnji. Problem je u tome što za tih dvadeset godina, kada nije bio ovako kušan, **nije** sebi govorio: 'Tijekom pastorske službe događat će mi se razne stvari. Između ostaloga bit ću kušan na seksualni grijeh. Kad to dođe, **neću** počiniti taj grijeh.'« Moramo se unaprijed pripremiti za **svaku** mogućnost. Moramo se **pripremiti** za stradanje.

Istina o Istini

Koliko stradanja možemo podnijeti, ovisi o tomu koliko smo vezani za njegov uzrok; koliko nam je drago i važno to za što stradamo.

Što se ovoga tiče, u komunističkim smo zemljama nailazili na velika iznenađenja. Bilo je propovjednika i pisaca kršćanskih knjiga koji su postali izdajnicima. Skladatelj najboljega zbornika rumunjskih crkvenih pjesama postao je skladateljem najboljih komunističkih pjesama u Rumunjskoj. Sve ovisi o tomu je li čovjek ostao u sferi riječi ili se stopio s božanskom zbiljom.

Bog je Istina. Biblija je istina o Istini. Teologija je istina o istini Istine. Dobra je propovijed istina o istini istine o Istini. No to nije **sâma** Istina. Istina je samo Bog. Oko te istine podignute su skele od riječi, teologija, rasprava i tumačenja. U vrijeme stradanja, ništa od ovoga ne pomaže. Pomoć se nalazi samo u sâmoj Istini i mi moramo proniknuti dublje kroz propovijedi, kroz teološke knjige, kroz sve što predstavlja »riječi«, kako bismo se povezali s Božjom zbiljom.

Pričao sam na zapadu kako su kršćane privezivali na križeve na kojima su ostajali po četiri dana i četiri noći. Križevi su polagani na pod a ostali su zatvorenici bili mučeni i prisiljavani vršiti nuždu nad licima i tijelima raspetih. Od tada me pitaju: »Koji ti je biblijski

redak pomogao i okrijepio te u takvim okolnostima!« Moj odgovor glasi: »**Nijedan.** Nijedan mi biblijski redak nije uopće pomogao.« Čista je isprazna, prijetvorna fraza i vjersko licemjerje reći: »Ovaj me biblijski redak okrepljuje, ili taj mi pomaže.« Biblijski reci sami po sebi uopće nisu namijenjeni pomaganju. Svi znamo Psalam 23: »Jahve je pastir moj: ni u čem ja ne oskudijevam ... Pa da mi je i dolinom smrti proći ...«

No dok stradaš, shvaćaš da Bog nikad nije ovaj psalam namijenio okrepljenju. Gospodin je taj koji nas krijepi, a ne psalam koji o tome govori. Nije dovoljno imati psalam, moraš imati onoga o kojemu taj psalam govori. Poznat nam je i redak: »Dosta ti je moja milost« (2. Kor 12:9). Ali sâm taj redak nije dovoljan. Milost je ta koja ti je dovoljna, a ne redak.

Pastori i revni svjedoci koji s Božjom riječi postupaju kao s pozivom od Boga, u opasnosti su da svetim riječima pripišu veću vrijednost nego što je one doista imaju. Svete su riječi samo sredstvo pomoću kojega se stiže u zbilju koju one izražavaju. Ako si sjedinjen sa Zbiljom, sa Svemogućim Bogom, zlo gubi vlast nad tobom; jer ne može slomiti Svemogućega. No imaš li samo njegove riječi, lako te je slomiti.

Duhovne vježbe

Priprema za ilegalni rad zahtijeva duboku produhovljenost. Kao što mi gulimo luk i pripremamo ga za uporabu, tako i Bog mora s nas »oguliti« sve što predstavlja samo riječi, ono što su tek naši osjećaji koji odražavaju uživanje u vjeri, da bi došao do zbilje naše vjere. Isus nam je rekao da se onaj tko hoće ići za njim mora odreći sebe, uzeti svoj križ i slijediti ga (Mt 16:24). A on je sâm pokazao kako taj križ može biti težak. Moramo se za to pripremiti.

Pogledaj kako to čini svijet! Pornografski časopisi i promidžbeni program raspaljuju maštu. I mi bismo na isti način trebali raspaliti maštu vjernima, prikazujući im duhovne zbilje. Moramo raditi duhovne vježbe. Meni je veoma žao što su duhovne vježbe gotovo potpuno nepoznate u protestantizmu. Mi ih u ilegalnoj crkvi moramo ponovno oživjeti. Možda su neki katolici zlouporabili

duhovne vježbe, a potom je došla reformacija. Pred nama se svakako uvijek njiše klatno: ako jedni upadnu u jednu krajnost, drugi će zacijelo upasti u drugu.

Jer je netko zloupotrijebio duhovne vježbe, drugi ih uopće neće upražnjavati. Ne smijemo se ograničiti samo na trenutke molitve u kojima govorimo, već trebamo usvojiti i trenutke razmišljanja i promatranja. U Poslanici Hebrejima 11 nalazimo dug spisak heroja vjere, čitamo o onima koje su pilali testerama, spaljivali na lomačama, bacali lavovima ... Ali o tome ne treba samo čitati; moramo si te scene predočiti. Sad se nalazim pred lavovima, sada me tuku, sad će me spaliti na lomači, itd. Kako se ponašam u tim situacijama?

Sjećam se svoga posljednjeg časa vjeronauka prije nego što ću napustiti Rumunjsku. Toga nedjeljnog jutra poveo sam grupu od deset-petnaest dječaka i djevojčica – ne, ne u crkvu – u zoološki vrt. Dok smo stajali pred lavljim kavezom, rekao sam im: »Vaši su praoci u vjeri bacani pred ovakve zvijeri zbog svoje vjere. Znajte da ćete i vi stradati. Neće vas baš bacati lavovima, ali stradat ćete od ruku ljudi, a oni su gori od lavova. Odlučite sada i ovdje želite li se doista zavjetovati Kristu na vjernost.« Oči su im bile ispunjene suzama kad su rekli **da**.

Moramo se pripremiti sada, dok smo još na slobodi. U zatvoru gubiš sve. Svuku te i daju ti zatvorsku uniformu. Nema više lijepoga namještaja, lijepih sagova, ni lijepih zavjesa. Nemaš više ženu ni djecu. Nema više tvojih knjiga, niti više možeš vidjeti cvijeće. Ne ostaje ti ništa što život čini ugodnim. Onaj tko se unaprijed ne odrekne životnih užitaka ovo ne može izdržati. U Poslanici Kološanima (3:5) nalazi se redak koji nam poručuje da usmrtime svoje zemaljske udove. Neuki ali revni katolici nametnuli su si praznovjerja i pokoru. Protestanti su, pak, potpuno odustali od usmrćivanja. Ali kršćansko usmrćivanje postoji i znači odustajanje od zemaljskih radosti. Kršćanin koji se već sada pripremi na to, neće patiti zbog njihova gubitka kad bude u zatvoru. Moramo rabiti svjetovna blaga tako da se za njih emocionalno ne vežemo.

Zbog ovoga upražnjavam jednu vježbu. Ja živim u Americi. Možeš li zamisliti kako izgleda jedan američki supermarket? Prepun

je divnih i slasnih stvari. Ja uđem u jedan takav supermarket, pogledam sve i kažem si: »Mogu živjeti bez ovoga ... i bez onoga tamo ... ono ondje izgleda dobro, ali mogu i bez toga ... mogu i bez onoga tamo ...« Obiđem sav supermarket i ne potrošim ni jedan dolar. Iskusio sam radost što sam vidio tako mnogo lijepih stvari, ali i onu drugu radost spoznaje da bez svega toga mogu živjeti.

Imali smo i liberalne modernističke teologe. Nijedan među njima nije trpio mučenje. »Zašto bih umro za mrtvoga Boga i spornu Bibliju? Ako priče o Adamu i Evi nisu točne, ako Jošua nije zaustavio sunce, ako su proročanstva pisana mnogo godina **nakon** što su se ispunila, ako Isusa nije rodila djevica i ako on nije u tijelu uskrsnuo od mrtvih – tad u Bibliji ima više laži nego u sovjetskim novinama *Pravda*. Zašto bih umro za nešto što nije istina, ili je u najmanju ruku ostalo sporno?«

Sumnja stvara izdajnike

Ja sam Židov. U hebrejskome, jeziku kojim je govorio Isus i na kojemu je dano prvo otkrivenje, riječ »sumnja« ne postoji. Za čovjeka je toliko pogrešno sumnjati, koliko bi bilo pogrešno da hoda na četiri noge – nije predviđeno da bude četveronožac. Čovjek hoda uspravno; nije životinja. Tako je i sa sumnjom – nije dostojna čovjeka.

Svi mi katkad posumnjamo, ali nemoj dopustiti da se sumnje u temeljna učenja Biblije – kao što je Božje postojanje, Isusovo uskrsnuće ili postojanje vječnoga života – ugnijezde u tvome umu. Svaka teološka ili filozofska sumnja čini te potencijalnim izdajnikom. Možeš si dopustiti sumnje dok imaš lijepu radnu sobu, dok pripremaš propovijed, dok dobro jedeš ili dok pišeš knjigu. Tad si možeš priuštiti sve moguće smjele zamisli i sumnje. Ali kad te muče, te se sumnje pretvaraju u izdaju jer moraš odlučiti hoćeš li živjeti ili umrijeti za tu vjeru.

Jedan od najvažnijih aspekata duhovne pripreme za ilegalnoga radnika jest rješenje njegovih sumnji. Kad u matematici ne nađeš rješenje, znači da si negdje pogriješio. Stoga nastavljaš, sve dok ne riješiš jednadžbu. Nemoj živjeti sa sumnjama, traži im rješenje.

Provjera mučenja

Sada dolazimo do samoga mučenja. Ono može biti veoma bolno, jer kada te muče, katkad rabe usijano željezo. Ili te prosto prebiju. Svi smo kao djeca dobijali po koju pljusku po turu. Batine u zatvoru samo su još jedna pljuska. Te obične batine vrlo je lako podnijeti. Isus je rekao da mu trebamo doći kao djeca, to jest kao kandidati za poneku pljusku!

Nekoć mi je došla jedna liječnica i rekla: »Ne znam što ću. Razmišljam da se bacim s prozora. Policija me neprestano poziva, žele od mene načiniti doušnika. Traže da im potkazujem ilegalnu crkvu i prijete da će me prebiti ako ne pristanem. Što da radim? Strašna mi je i pomisao na batine. Ne mogu ih podnijeti. Nemam puno izbora, ili ću postati doušnik ili ću se ubiti.« Rekao sam joj: »Imaš i treću mogućnost. Daj prut svome mužu, reci mu da te dobro prebije i vidjet ćeš da možeš izdržati.« Ni ti se ne boj batina.

Međutim, s nama se komunisti nisu zaustavili na batinama – služili su se vrlo profinjenim metodama mučenja. Moraš znati da mučenje djeluje u oba smjera. Može te očvrstnuti i utvrditi u odluci da policiji ne kažeš ništa. Ima lopova koji odolijevaju svakome mučenju i nikad ne odaju one koji su sudjelovali s njima u krađi. Što ih više tučeš, oni su tvrdoglaviji. No mučenje ti također može vrlo lako slomiti volju.

Sada ću ti ispričati jedan veoma zanimljiv slučaj koji je objavljen u češkome komunističkom tisku. Vjerojatno znaš da je za vrijeme Dubčeka u Čehoslovačkoj vladalo razdoblje popuštanja komunističke stege i novine su mogle objaviti određene stvari. Ovaj se članak pojavio u to vrijeme. Novotny, Dubčekov prethodnik i komunistički diktator, dao je uhititi jednoga od svojih bliskih drugova, komunističkoga vođu, osvjedočenoga ateista i člana Centralnoga komiteta komunističke partije. (Nisu u zatvoru bili samo kršćani, Židovi i domoljubi. Komunisti su privodili i svoje bivše drugove i mučili ih baš kao i sve ostale.) Tako su, dakle, uhitili i ovoga komunističkog vođu i posjeli ga u samicu, kroz koju su prolazili elektromagnetni zraci koji remete ljudski um. Preko zvučnika su danju i noću ponavljali: »Da li je tvoje ime Joseph ili

nije Joseph?« (Nije se zvao Joseph.) »Razmisli. Jesi li ti Joseph ili nisi Joseph? Najveći kriminalac u Americi bio je Dillinger, ali ti si veći zločinac od njega. Kako ti je ime? Joseph ili nije Joseph? Ti si kontrarevolucionar; ti si špijun; ali jesi li Joseph ili nisi Joseph?«

Nastojali su ga dovesti do ludila. Dan i noć. Osjećao je da će izgubiti razum. A onda je, u određenome trenutku došlo prosvjetljenje. »Do toga sam časa upoznao apsolutno zlo. Kad komunisti muče kršćane to nije apsolutno zlo, jer komunisti vjeruju da će izgraditi raj na zemlji. Kršćani ih u tomu ometaju i stoga je u redu mučiti kršćane. Ali kada komunist muči drugoga komunista, tad je to mučenje samo radi mučenja. Za njega nema nikakvoga opravdanja. Ali čekaj malo. Svaki novčić ima dvije strane, svaki električni kabel ima dva pola. Ako postoji apsolutno zlo, protiv koga se onda takvo zlo bori? Znači da mora postojati i apsolutno dobro. To je Bog, i oni se bore protiv njega.«

Kada je pozvan pred istražitelja, ušao je unutra smiješeći se i rekao mu da sada mogu isključiti zvučnik jer je cilj postignut. »Postao sam kršćaninom.« Časnik ga je upitao: »Kako se to dogodilo?« Ispričao mu je cijelu priču, a časnik je potom pozvao nekoliko svojih drugova i naredio mu da sve to ponovi pred njima. Učinio je i to, a kapetan je rekao ostalima: »Rekao sam vam da ova metoda neće uspjeti. Pretjerali ste s tim.«

Đavao nije svemoguć i sveznajući kao Bog. On radi greške. Opako mučenje je višak, no ta neumjerenost može iznimno dobro biti iskorištena u duhovne svrhe.

Trenutak krize

Tijekom mučenja nastupa trenutak eksplozije; mučitelj to zna i čeka taj prijelomni trenutak. Nauči svladati sumnju i razmišljati duboko. U trenutku krize, a on postoji uvijek i kod svih, bit ćeš gotov napisati ili izgovoriti ime svoga suradnika u ilegalnom radu, ili reći gdje se nalazi tajna tiskara, ili nešto slično tome. Toliko su te mučili da ništa više nije važno; čak ni činjenica da ne želiš trpjeti bol. Prenesi ovaj posljednji zaključak u fazu u kojoj se nalaziš i vidjet ćeš da ćeš nadvladati taj trenutak krize; to donosi silnu

unutarnju radost. Osjećaš da je u tome odlučujućem trenutku Krist s tobom. Današnji su tamničari obučeni, uglađeni ljudi, svjesni tog trenutka krize. Ako tad od tebe ne mogu dobiti ništa, prestaju s mučenjem; znaju da bi nastavljanje bilo beskorisno.

Od najranijih dana moga kršćanskog života govorili su mi da svakodnevno čitam; tako sam i činio, a tome sam učio i svoga sina Mihaja. Od njegove treće-četvrtne godine, čitali smo svaki dan po jednu stranicu iz Biblije i jednu iz života nekoga sveca ili mučenika. Jedna od takvih knjiga je i Foxova »Knjiga mučenika« (*Foxe's Book of Martyrs*); čitaj je svojoj djeci; neka vide kako su mučenici pobijedili svoje trenutke krize.

Ima još nekoliko stvari vezanih za mučenje. Veoma je važno razumjeti Isusove riječi: »Ne brinite se tjeskobno za sutrašnji dan, jer će se sutrašnji dan brinuti za se!« (Mt 6:34). Ja sam u zatvoru bio četrnaest godina, brat Hrapov dvadeset i šest, a Wong Ming-Dao dvadeset i osam. Čini se nemogućim izdržati tolike godine iza rešetaka. Ali nitko od tebe ne traži da sve to podneseš odjedanput. Nosi dan po dan – točnije sat po sat. Jedan sat boli svatko može podnijeti. Većina nas zna što je užasna zubobolja, drugi su doživjeli prometnu nesreću, netko prolazio kroz neizrecivu tjeskobu. Nitko ne traži od tebe da trpiš bol dulje od danoga trenutka. Sjećanje je to što pojačava bol, sjećanje da su me mučili tako mnogo puta, da će me odvesti i sutra, i prekosutra ... Sutra možda više neću biti živ – ili možda oni neće biti živi. Sutra može doći do prevrata, kao u Rumunjskoj. Jučerašnje je mučenje prošlo; sutrašnje još nije došlo.

Ja sam stručnjak za oblast mučenja (nekad sebe nazivam profesorom »torturologije«). U početku, mučenje je strašan šok i strahovita bol. Ali kako vrijeme prolazi, nije više tako. Kardinalu Mindszentyju nije bilo dozvoljeno spavati dvadeset devet dana i noći. Nakon toga rekao je sve što su od njega tražili. Što se dogodilo? Nakon nekoliko dana bez sna, ili nakon nekoliko dana intenzivnoga fizičkog mučenja, dolazi trenutak kad ti ništa više nije važno. Zaboravljaš što duguješ svojoj ženi i djeci, vlastitom dobrom imenu i Bogu. Postaneš posve ravnodušan prema svemu. To je taj kritični trenutak kad pravilno disanje predstavlja zbilju. Zato vježbaj pravilno disanje.

Vještina disanja veoma je važna u hinduizmu i budizmu, osobito u vježbama yoge. Ali pogledajmo sada što o različitim vrstama disanja kaže Biblija. Isus je »dahnuo« u svoje učenike i oni su primili Svetoga Duha (Iv 20:22). Postoji dakle stanovit način disanja koji donosi Svetoga Duha. U Pravoslavnoj crkvi, na krštenju, svećenik i kumovi triput dahnu na dijete. Isus je disao Svetim Duhom. U Djelima 9 piše da je Savao disao »prijetnjom ubojstva protiv učenika Gospodnjih«. Postoje ubojice koji dišu zločinom. U Knjizi proroka Jeremije govori se o ljudima koji »ržu za ženom bližnjega svoga« (Jr 5:9). To je disanje preljubnika. Tu je i disanje koje je proizvod snažnih emocija. Pokušaj se svađati s nekim dok dišeš mirno, ritmično i duboko. Vidjet ćeš da je nemoguće.

Pravilno je disanje jedan od načina za pružanje otpora mučenju. Izdaja znači raskid s cijelom crkvom. Ti si kršćanin na kojega računa Bog i tako mnogo ljudi. Povjerene su ti tajne ilegalne crkve. Izdaja svega toga značila bi vrlo žestoke emocije. Ali, isto kao što se ne možeš svađati s nekim i vikati na njega dok dišeš ritmično i duboko, ne možeš proći ni kroz duboke emocije izdaje dišeš li tako i tijekom mučenja. Dok te muče, diši tako kako izdajnik ne može disati – ritmično, mirno i vrlo duboko. Na taj se način organizam obogaćuje kisikom koji daje otpornost cijelome tijelu što dovodi u ravnotežu tvoje reakcije i daje ti stalno stanje.

Božji sluga u ilegalnoj crkvi mora znati još nešto, i to poznanje ne smije biti samo u njegovu umu, već to mora znati u malom prstu: on pripada Kristovu tijelu – tijelu koje se šiba već dvije tisuće godina; ne samo na Golgoti, već i pod Rimljanima i za vrijeme mnoštva drugih progona. Šibano je i pod nacistima i pod komunistima. Kad sam se obratio, **svjesno** sam postao dio šibana tijela – tijela kojemu su se ismijavali, na koje je pljuvano, tijela koje je bilo okrunjeno vijencem od trnja, tijela čije su ruke i noge probodene čavlima. Prihvatam to i kao vlastitu moguću sudbinu. Nikad neću gledati na raspeće Isusa Krista kao na nešto što se dodalo prije 2.000. godina. Kristovo stradanje u njegovu tajnovitu tijelu za mene mora postati zbilja.

Uzvišena ljubav

Biblija naučava i nešto što je veoma teško primiti: »Tko više ljubi oca ili majku nego mene, nije me dostojan. Tko više ljubi sina ili kćer nego mene, nije me dostojan« (Mt 10:37). Ove riječi u slobodnome svijetu ne znače gotovo ništa.

Vjerojatno već iz literature »Glasa Mučenika« znaš da je u bivšem Sovjetskome Savezu tisuće djece oduzeto od roditelja, jer su ih ovi poučavali o Kristu. Moraš voljeti Krista više nego svoju obitelj. Nađeš se u sudnici i sudac ti kaže da možeš zadržati svoju djecu zaniječeš li Krista. Ako to ne učiniš, ovo je posljednji put da ih vidiš. Srce će ti se slomiti, ali tvoj odgovor mora biti: »Ja volim Boga.«

Nadia Sloboda odvedena je u zatvor na četiri godine. Djecu su joj oduzeli, ali dok su je izvodili iz kuće, pjevala je. Djeca, po koju je policija došla kamionom, rekla su majci: »Ne brini za nas. Kamogod nas pošalju, nećemo ostaviti svoju vjeru.« I nisu. Kad je Isus visio na križu, nije patio samo tijelom; gledao je pred sobom i svoju majku koja je također patila gledajući njegovu muku. Voljeli su jedno drugo, ali u pitanju je bila Božja slava, a tu ljudski osjećaji moraju biti sporedni. Samo ako jednom zauvijek zauzmemo ovakav stav, možemo se pripremiti za ilegalni rad.

Samo Krist, veliki Mučenik, Čovjek boli, mora živjeti u nama. Bilo je slučajeva u komunističkim zemljama kad su mučitelji bacali pendreke kojima su tukli kršćane i pitali: »Kakav ti je to oreol oko glave? Zašto ti lice sja? Ne mogu te više tući.« U Bibliji piše da je Stjepanovo lice, dok su vijećali protiv njega, bilo poput anđeoskog (Dj 6:15). Znamo i za slučajeve kada bi komunist rekao zatvoreniku: »Viči na sav glas. Jauči i vrišti kao da te strahovito šibam, kako bi moji drugovi pomislili da te mučim. Ali ja te ne mogu tući.« U tome slučaju višeš, ali ne događa ti se ništa.

Ima i drugih slučajeva, kada su zatvorenici doista mučeni; katkad do smrti. Moraš izabrati između smrti s Kristom i za Krista ili izdaje. Vrijedi li živjeti, ako će te biti stid pogledati se u zrcalo, znajući da gledaš lice izdajnika?

Ovakvo je razmišljanje neophodno za slugu u ilegalnoj crkvi, osobito za ilegalnoga pastora i, što je još važnije, za njegovu ženu. Ona ima iznimnu ulogu. Mora svome mužu dati snagu i ohrabriti ga. Traži li od njega da je izvodi, zanimaju li je besposlice i nonšalantne rasonode u životu, on ne može biti borac u ilegalnoj crkvi. Ona ga mora poticati na rad, na borbu i samopožrtvovanje.

Nauči šutjeti

Sljedeće što moramo naučiti jest šutjeti. Pastori su već po samoj prirodi svoga posla govorljivi ljudi. Dakako, to ne znači da sve vrijeme moraju govoriti samo oni. Nitko ne može dobro propovijedati ako ne zna dobro slušati. Kad se osvrnem na svoje kontakte s ljudima, vidim da sam više duša priveo Kristu slušajući ih, nego govoreći im. Ljudi nose mnogo tereta na srcu, a nema nikoga tko bi bio dovoljno strpljiv i saslušao ih. Čak ni naši najbliži – muževi, žene, djeca, nemaju za nas strpljenja. Ovi posljednji su mladi i sve vrijeme samo žele nekamo izaći. Nema nikoga tko bi te saslušao. Nađe li netko čovjeka koji zna slušati, pridobijen je bez mnogo priče. U ilegalnoj crkvi šutnja je jedno od prvih pravila. Svaka suvišna riječ koju izgovoriš može nekoga odvesti u zatvor. Jedan moj prijatelj, glasoviti kršćanski skladatelj, završio je u zatvoru jer su kršćani običavali govoriti: »Kako je krasna ova pjesma što ju je skladao brat _____.« Hvalili su ga, i zbog toga je dobio petnaest godina zatvora. Pjevaj pjesmu, ali ne spominji ime pjesnika.

Ne možeš naučiti šutjeti onog časa kad u tvojoj zemlji nastupi prevrat. Moraš učiti šutjeti od prvoga dana svoga obraćenja. Kršćanin govori malo i kratko, ali njegove riječi imaju golemu težinu i značaj. Svaki put kad progovori, razmišlja hoće li njegove riječi nekome naškoditi. U ilegalnoj crkvi svaka suvišna riječ može nanijeti štetu.

Solženjicin, dobitnik Nobelove nagrade, rekao je u jednome intervjuu da je njegov najveći progonitelj, osoba koja ga je potkazala, bila njegova bivša žena. U Knjizi propovjednika piše da ne otkrivamo tajne svoga srca, čak ni bračnome drugu. To je Božja

riječ. Bog je znao da ćemo imati ilegalnu crkvu, kao što je znao da se žena u određenome trenutku može naljutiti na muža zbog nekog spornog pitanja. Komunisti su na Solženjicinovu tajnicu vršili tako žestok pritisak (a potkazala ju je upravo Solženjicinova žena), da se na kraju objesila. Da je Solženjicin šutio, to se ne bi dogodilo.

Želim reći još nešto, veoma važno: Zahvaljujem Bogu za godine koje sam proveo u samici. Tri godine sam bio deset metara pod zemljom. Za to vrijeme nisam čuo nijednu riječ. Nisam izgovorio ni riječ. Nije bilo knjiga. Izvana nisu dopirali glasovi. Stražari su imali filcane đonove na čizmama; nije ih bilo moguće čuti kad dolaze. Tijekom vremena, nestali su i unutarnji glasovi. Drogirali su nas, tukli su nas. Zaboravio sam svu teologiju. Zaboravio sam svu Bibliju. Jednoga sam dana primijetio da sam zaboravio i »Očenaš«. Nisam ga više mogao izgovoriti. Znao sam da počinje riječima »Oče naš«, ali nisam znao kako ide dalje. Samo sam zadržao radost i rekao: »Oče naš, zaboravio sam molitvu, ali ti je zacijelo znaš napamet. Ti je slušaš tako mnogo tisuća puta na dan, zato odredi anđela koji će je govoriti umjesto mene, a ja ću šutjeti.« Nakratko je moja molitva glasila: »Isuse, volim te«. Potom bih ubrzo ponovio: »Isuse, volim te. Isuse volim te.« A onda je postalo preteško reći čak i to, jer su nas opijali narkoticima da bi nam uništili um. Bili smo veoma gladni. Dobijali smo jednu krišku kruha tjedno. Bili smo prebijani, mučeni, boravili u mraku ... Postalo mi je **nemoguće** usredotočiti se makar toliko da kažem: »Isuse, volim te.« I prestao sam pokušavati, jer sam znao da je to nužno. Najviši oblik molitve koji sam upoznao bili su tihi otkucaji moga srca koje voli Isusa. Isus tad čuje samo »tik-tak, tik-tak« i zna da je svaki otkucaj za njega.

Kad sam izašao iz samice i kad su me smjestili s drugim zatvorenicima, čuo sam ih kako govore i čudio sam se zašto! Tako je mnogo naših riječi beskorisno. Ljudi se danas upoznaju i pritom rabe fraze i izraze koji ne znače ništa. (Ovdje autor naglašava englesku frazu pri upoznavanju, koju izgovaraju obje strane: »How do you do?« – op. prev.) Kakva korist od toga? Potom jedan kaže: »Što misliš, zar nije danas vrijeme krasno?« Onaj drugi promisli,

pa kaže: »Da, doista je krasno.« Zašto moramo govoriti o tome da je vrijeme krasno? Ne uzimamo za ozbiljno Isusove riječi kad kaže da čovjek neće samo odgovarati za svaku lošu riječ što je izgovori, već i za svaku nekorisnu riječ (Mt 12:36). Tako piše u Bibliji. Beskorisne riječi u nekim zemljama mogu značiti zatvor ili smrt za tvoga brata. Pohvala izrečena bratu, ako nije nužna, može donijeti katastrofu. Na primjer, netko svrati k tebi i ti kažeš: »Baš mi je žao što nisi došao ranije, brat taj-i-taj je upravo otišao.« Taj posjetitelj može biti policijski doušnik. Sad će znati da je brat taj-i-taj u gradu! Drži usta zatvorenima. Uči se tome već sad.

Dopuštene varke

Ne možeš raditi u ilegali a da se ne služiš lukavstvima. Znam za jedan takav slučaj koji se dogodio u Rusiji. Komunisti su sumnjali da se kršćani okupljaju negdje u jednoj ulici, ali nisu znali točno na kojemu mjestu. Pretraživali su cijelu ulicu i ugledali nekoga dječaka kako ide prema kući u kojoj su pretpostavljali da se održavaju sastanci. Zaustavili su ga i upitali: »Kamo si pošao?« Tužnoga lica, dječak je rekao: »Umro mi je najstariji brat i sad smo okupili svu obitelj da pročitamo njegovu oporuku.« Policajca se to tako snažno dojmilo, da je potapšao dječaka i rekao mu: »Hajde, idi.« Dječak nije slagao.

Drugoga su brata odveli u policijsku postaju i upitali: »Okupljate li se još uvijek na sastancima?« Odgovorio je: »Druže satniče, molitveni su sastanci sada zabranjeni.« Satnik je na ovo samo rekao: »Dobro je da ste se tome povinovali. Slobodan si. Idi.« Brat nije rekao da se tome povinovao; nije rekao da ne odlazi na sastanke, samo da su zabranjeni.

Jedan kurir »Glasa mučenika« otišao je u komunističku zemlju. Na granici su ga zaustavili i pitali: »Koje knjige nosiš?« Odgovorio je: »Nosim riječ Shakespeareovu i riječ Jahvinu.« Časnik nije htio pokazati svoje neznanje. Jahve bi mogao biti još jedan veliki britanski pjesnik i kaže li da nikad nije čuo za njega, mogao bi se obrukati. Stoga je rekao: »Dobro, dobro; hajde, prolazi.« Ovo su dopuštene varke i lukavstva.

Da anđeli postoje samo kao bajke za malu djecu, meni ne bi trebali. Ali, anđeli su zbilja; svatko od nas ima svoga anđela čuvara. Međutim, tamo gdje se okupljaju kršćani, uvijek se nalaze i demoni. Stoga se moramo osloniti na anđele i na Svetoga Duha. Nismo dužni reći istinu bezbožničkome tiraninu. Nismo mu dužni reći što radimo. Nekulturno je s njegove strane pitati takvo što. To je drskost i bezobrazluk.

Da ja sad tebe bez okolišanja pitam: »Koliko novca imaš u banci?«, ili »Koliko zarađuješ na mjesec?«, zar to ne bi bilo nekulturno? Takva pitanja se ne postavljaju. Nećeš valjda djevojku pitati: »Imaš li dečka ili ne? Jesi li već zaljubljena u nekoga?«

Ona možda ne želi govoriti o tome. Isto tako ljudi ne trebaju pitati mene o mojim vjerskim djelatnostima, ako im ja to ne želim reći. To je uplitanje u moj privatni život. Ateistička država nema prava postavljati takva pitanja, a mi na njih ne trebamo odgovarati.

Tijekom ispitivanja, pitaju te sve i svašta. Meni su komunisti govorili: »Ti si kršćanin i pastor. Trebaš govoriti istinu. Sad nam reci tko su vođe ilegalne crkve? Gdje se sastajete? S kim? Tko su vođe u drugim mjestima?« Da sam im otkrio istinu, došlo bi do bezbroj uhićenja raznih ljudi koji bi, kad na njih dođe red, također rekli istinu, itd. Ovome se moramo oduprijeti. Tamo gdje su posljedice odupiranja prebijanje i mučenje, moraš ih preuzeti na sebe, čak i ako to znači da ćeš umrijeti.

Poznajem pastora koji danas trpi bolove kakve sam ja trpio kad su me tukli u zatvoru. No on je igrao ragbi. Nekako je na utakmici povrijedio nogu i sad ga strahovito boli. Kad se radi o ragbiju, i ja sam spreman podnijeti bol zbog povrede i čim ta bol nestane ponovno ću zaigrati, znajući da se opet može dogoditi neka nezgoda. Prihvaćamo, dakle, fizičku bol zbog ragbija, iako je to samo sport (mada je sport kao takav zdrav za tijelo). Na isti se način prihvaća i fizička bol zbog mučenja, kako bismo zaštitili braću od uhićenja. Najgore što ti se može dogoditi zbog ovakve odluke jest da umreš pod mučenjem. Ali umrijeti je najprirodnija stvar na svijetu.

Neki je prosjak stao pred kuću bogataša i upitao: »Mogu li noćas ovdje prenoćiti? Samo jednu noć. Nemam gdje spavati.« Bogataš je

uzvratio: »Odlazi odavde, prosjače. Ovo nije hotel.« Siromašak je na to rekao: »Ispričavam se; otići ću.« A onda je dodao: »No prije nego što odem, hoćeš li mi odgovoriti na jedno pitanje? Promatrao sam ovu kuću. Prekrasna je. Tko ju je sagradio?« Bogataš se osjetio polaskanim, pa je rekao: »Ovu je kuću sagradio moj djed.« »I, gdje je sada tvoj djed?« »Davno je umro.« »Tko je živio u njoj nakon tvoga djeda?« »Moj otac.« »Je li on još uvijek živ?« »Ne. I on je umro.« »I tko sada živi u kući?« »Ja.« »Hoćeš li i ti umrijeti?« »Jednoga dana, naravno.« »Tko će živjeti u kući poslije tebe?« »Nadam se moja djeca.« Na to je prosjak rekao: »Zašto onda vičeš na mene? Rekao si da to nije hotel. Ali **jest** hotel. Živiš tu, spakiraš se, odeš i dođe netko drugi.« Tvoja je smrtnost očita; prihvati je kao općenit pogled na život. Ako Bog želi da danas umrem, ne treba mučitelja. Mogu umrijeti od infarkta. Prema tomu, mučenje ne može skratiti moj život ni za jedan jedini dan. Kao što ga ni najbolji restoran s najfinijim poslasticama ne može produljiti ni za jedan dan. Umrijet ću kad me Bog pozove.

Opasne svađe

U ilegalnoj crkvi nije dopuštena ni najmanja svađa. Jer svaka svađa može dovesti do uhićenja, prebijanja i vjerojatne smrti. Naši neprijatelji gledaju i slušaju. Imaju doušnike u crkvi. Gdje god je svađa, tu je i međusobno optuživanje. Jedna će osoba reći drugoj: »Kad si ti bio s bratom tim-i-tim, radio si to i to.« I tako policija uhititi toga brata.

Svađe uvijek iznesu na površinu imena i činjenice. Upravo zbog toga u Bibliji piše: »A sluga se Gospodnji ne smije svađati, već prema svima mora biti ljubezan« (2 Tim 2:24). Znam za jedan grad u Rumunjskoj u kojemu su se dvije zajednice, baptistička i crkva braće, tako strašno svađale da su naposljetku uhićeni vođe i jednih i drugih.

Bolje bi bilo već danas postati svet. Bit će prekasno za to kad odeš u nebo! Nećeš znati kako početi. Zato moraš početi sada. Tako je i u slučaju da se u tvojoj zemlji dogodi prevrat. Ako je bolje da se tad ne svađaš, onda je najbolje da se prestaneš svađati već sad.

Nažalost, i među organizacijama koje rade u opasnim okolnostima ima svađa. Takvo što treba izbjegavati koliko god je moguće. Čak i svađa unutar obitelji može značiti smrt. Bio sam u zatvoru s čovjekom koji je u zatvor dospio zbog djevojke. Naime, hodao je s njom, no kako to biva u mladosti, upoznao je drugu i ona mu se više dopala. Ali, prvog je rekao nekoliko tajni i ona je o tomu izvijestila tajnu policiju. Čovjek je dobio doživotnu zatvorsku kaznu. U zatvoru je poludio.

Priprema za ilegalni rad u biti je ista kao priprema svakog običnog kršćanskog radnika, samo je mnogo dublja i mora biti stvarnija – mora postati dio života. Znam za države u kojima su mnoge zajednice uništene zbog svađe između dva pastora ili dvojice starješina. To se događa posvuda; ali u zemljama s tiranskim režimima to znači zatvor, a možda i smrt.

Odupiranje ispiranju mozga

Mučenje ne mora biti samo fizičko; u jedno od najžešćih spada ispiranje mozga. Moramo znati kako mu se oduprijeti. Ispiranje mozga postoji i u slobodnome svijetu. U toj su službi tisak, radio, televizija. Ne postoji nijedan razlog na svijetu zbog kojega bi čovjek pio *Coca-Colu*. Piješ je jer su ti isprali mozak. Obična je voda jamačno bolja od *Coca-Cole*, no nitko je ne reklamira. Da je reklamiraju, vjerojatno bismo umjesto *Cole* pili vodu.

Neki su s tehnikom ispiranja mozga otišli u krajnost. Metode se razlikuju, ali kod mene, u rumunjskome zatvoru, ispiranje mozga sastojalo se poglavito od sljedećega: morali smo sjediti uspravno sedamnaest sati i to tako da je bilo nemoguće nasloniti se na nešto ili nagnuti se, i nije nam bilo dopušteno zatvoriti oči. Sedamnaest sati dnevno slušali smo: »Komunizam je dobar, komunizam je dobar, komunizam je dobar ... kršćanstvo je mrtvo, kršćanstvo je mrtvo, kršćanstvo je mrtvo ... odustani, odustani, odustani ...« Dosadi ti već nakon jedne minute, ali morali smo ovo slušati po sedamnaest sati svakoga dana, tjednima, mjesecima, štoviše i godinama, bez prekida. Jamčim ti, nije lako. Ovo je jedno od najgorih mučenja, gore od fizičkoga. Ali Krist je sve ovo predvidio,

jer s njim vrijeme ne postoji. Prošlost, sadašnjost, budućnost – isto su; on zna sve, od samoga početka. Komunisti su prekasno izumili ispiranje mozga! Krist je već davno prije njih izumio nešto suprotno od pranja mozga – pranje srca. Rekao je: »Blago onima koji su čista srca, jer će Boga gledati!« (Mt 5:8)

Kada je oko Stjepana, prvoga mučenika, stajala svjetina s velikim kamenicama u rukama, on je rekao: »Evo, gledam ...« Njegova je žena možda pomislila da je vidio u kakvoj se opasnosti nalazi te da će pobjeći. No on je rekao da vidi otvorena nebesa i **Isusa** gdje stoji Bogu s desne strane (Dj 7:55-56). Možda je ona na to dodala (ovo nikad nije zapisano): »Zar ne vidiš i svjetinu oko tebe koja te je spremna kamenovati?« »Oh, vidim! Vidim neke male mrave tu dolje koji nisu vrijedni spomena. Ja gledam na **Isusa**.« Stjepan nije gledao na one koji su ga htjeli ubiti. Blago onima koji su čista srca.

Meni su komunisti ispirali mozak dulje od dvije godine, ali, kako bi to oni rekli, moj je mozak ostao prljav. U istome ritmu u kojemu su oni govorili: »Kršćanstvo je mrtvo«, ja i ostali zatvorenici ponavljali smo: »I Krist je bio mrtav. I Krist je bio mrtav.« No mi znamo da je Krist uskrsnuo od mrtvih. Pamtili smo da živimo u zajednici svetih.

Ljudi obično vjeruju da se sveti koji su otišli Gospodinu nalaze negdje na nebesima među zvijezdama. Ali Biblija nam kaže gdje su oni: »Zato i mi, opkoljeni tolikim oblakom svjedoka ...« (Heb 12:1). Zašto bi bili među zvijezdama? Oni su ovdje gdje se nalaze pravi borci i stradalnici. U svijetu Duha ne postoji ovdje i tamo. U njegovu svijetu nema pojmova kao što su prostor i vrijeme. Mi jesmo bili izolirani u zatvoru, ali sveti su bili oko nas. Sve smo vrijeme osjećali njihovu nazočnost. Ja sam osobno imao vrlo snažan osjećaj nazočnosti Marije Magdalene. Tijekom ispiranja mozga, mislio sam: »Što mi to govore? Da je kršćanstvo mrtvo? Pretpostavimo da su u pravu, zašto bi to bilo važno? Pretpostavimo da na svijetu ne postoji nijedan kršćanin osim mene, zašto bi to bilo važno? Marija Magdalena voljela je Isusa. Samo ga je voljela. Kada je umro, voljela je mrtvoga Isusa. Ostala je kraj groba mrtvoga Isusa koji ništa nije mogao učiniti za nju. Ni prstom nije

mogao mrdnuti; nije mogao izvršiti nikakvo čudo, nije joj mogao prozboriti ni riječ utjehe. Nije joj mogao obrisati suze – ništa. Ali on je Spasitelj. Što onda ako mi vi govorite da je mrtav? Ja ga volim jednako kao što bih ga volio da je živ. I da cijela Crkva umre ili izgubi vjeru, to nije motiv za mene da izgubim svoju.»

Moramo doći do potpune izvjesnosti vjere. Moramo biti sigurni u nju. Rekao sam ti da u hebrejskome ne postoji riječ sumnjati. U Starome zavjetu te riječi uopće nema. Dopusti mi sad da ti ukažem na još jednu riječ koje nema u hebrejskome. Čelnici Svjetskoga crkvenog vijeća često su me optuživali i pisali protiv mene: »Wurmbrand oslikava situaciju iza željezne zavjese crnom i bijelom bojom. Ali nije tako. Postoji i siva boja.« Odgovorio sam im da to prihvaćam ukoliko mi pokažu gdje se u Novome zavjetu nalazi riječ »sivo«. U Novome zavjetu ima mnogo boja, ali sive, mješavine, nema. Nešto je istina ili nije istina; ispravno je ili krivo. Bijelo je ili crno. Ili ideš za svijetom ili za Kristom. Dakle u Starome zavjetu, u hebrejskome jeziku, riječi za sumnjanje nema. Moramo biti uvjereni u pitanja vjere, kao što smo uvjereni u točnost tablice množenja. Dva puta dva jesu četiri. I to je točno. Bilo da je moja obitelj živa ili ubijena, bilo da imam svega dovoljno ili gladujem, bilo da sam slobodan ili u zatvoru, bilo da me tuku ili miluju, matematička se istina ne mijenja. Dva puta dva milovanja jesu četiri milovanja; dva puta dva šibanja jesu četiri šibanja.

Izvjesnost Istine i ljubav kakvu je imala Marija Magdalena omogućavaju ti da pružiš otpor pranju mozga. Pruži otpor do kraja.

Nije mi želja izdavati se za heroja. Čovjek sam i kao i svaki čovjek imam svoje mane i slabosti. Zato i postojimo kao Crkva, da ohrabrimo jedni druge u trenucima slabosti. Pod strašnim pritiskom u zatvoru i ja sam, u određenome trenutku, prošaputao bratu kraj sebe – prezbiterijanskome svećeniku i vrsnome kršćaninu – »Brate, mislim da sam izgubio vjeru. Čini mi se da više nisam vjernik.« On me je, s osmijehom koji nikad nije silazio s njegova lica, upitao: »Jesi li ikad vjerovao?« »Dakako da jesam«, odgovorio sam. »Tad se sjeti jednoga biblijskog retka. Kad je djevica Marija došla k Elizabeti, ova joj je rekla: 'Blago onoj koja **povjerova** ...' To je prošlo vrijeme. Ako si nekoć **vjerovao**, blažen si. Živi na

tome blaženstvu.« Ne mogu ti opisati koliko su mi te riječi značile pod ondašnjim okolnostima. Ne znam kako to zvuči teološki, ali mi tad nismo živjeli po teologiji. Živjeli smo od sjećanja. Stoga nas Biblija uči da blagoslivljamo Gospodina i ne zaboravljamo njegove prošle blagoslove. Sjećaj se prošlih blagoslova, čak i ako prolaziš kroz najtamniju noć.

Nadvladavanje usamljenosti

Jedan od najvećih problema s kojima se suočava borac ilegalne crkve jest usamljenost. Mora znati kako je ispuniti. Mi, na primjer, uopće nismo imali knjige. Ne samo Bibliju, nismo imali nijednu knjigu, ni komadić papira, ni olovku. Nikad nismo čuli buku; nije postojalo ništa što bi nam odvratilo pozornost. Gledali smo u zidove, to je bilo sve. Naravno da pod takvim okolnostima čovjek poludi. Zato čitaj knjige o životu u zatvoru (*Papillon* fr. »Leptir«, autor Henri Charriere, autobiografski roman čovjeka koji je optužen za ubojstvo koje nije počinio i koji je osuđen na doživotnu kaznu teškoga rada u kažnjeničkoj koloniji St. Laurent, na Đavoljem otoku u Francuskoj Gvajani) i druge slične knjige, koje je budućemu ilegalnom radniku vrlo korisno pročitati), tek da uhvatiš ozračje, toliko koliko je to uopće moguće slobodnome čovjeku. Vidjet ćeš kakav izluđujući učinak ima dugogodišnja osama, kad nema ničega čime bi se tvoj um mogao zanimati. Mogu ti iz vlastitog iskustva reći kako sam ja izbjegao ludilo, ali i za ovo se valja pripremiti tako što ćeš unaprijed voditi život ispunjen duhovnim vježbama. Koliko možeš izdržati bez Biblije? Koliko dugo možeš biti sam a da ne uključiš radio, TV, itd.?

Evo što sam činio ja i mnogi drugi zatvorenici. Nikad nismo spavali noću. Spavali smo danju. Noću smo bdjeli. Znaš da psalam kaže: »Sad, blagoslivljajte Jahvu, sve sluge Jahvine što stojite u Domu Jahvinu, u noćnim satima!« (Ps 134:1) Jedna noćna molitva vrijedi deset dnevnih.

Najveći grijesi i zločini počinjeni su noću. Velike pljačke, pijanstva, raskalašne gozbe, blud – sav taj grešan život odvija se noću. Tijekom dana svatko negdje mora raditi; u tvornici,

na sveučilištu, bilo gdje. Dmonske su sile – sile noći, i zato je veoma važno suprotstaviti im se noću. Bdijenja su veoma važna. U slobodnome svijetu bdijenja su gotovo nepoznata. Ali u mojoj smo zemlji, čak i prije nego što su komunisti preuzeli vlast, imali bdijenja. Moj sin, Mihai, bio je uključen u bdijenja već u trećoj-četvrtjoj godini. Svu smo noć provodili u molitvi. Mala djeca Mihajeve dobi, molila su kratko s nama, a onda bi se počeli međusobno gurkati. Mi bismo ih ukorili, oni bi još malo molili, a onda bi zaspali negdje pod nekim stolom. Eto tako su naša djeca odgajana s bdijenjima.

U samicama smo se budili kada drugi zatvorenici idu leći. Vrijeme smo ispunjavali programom koji je bio tako težak da ga nismo mogli ispuniti. Počinjali smo s molitvom u kojoj smo putovali diljem svijeta. Molili smo za svaki zemlju u kojoj smo znali imena gradova i ljudi i molili smo za velike propovjednike. Trebalo nam je dobrih sat-dva da se vratimo s tog puta. Molili smo za pilote, za one koji su na moru, za one koji su u zatvoru. Biblija nam govori o velikoj radosti koju možemo imati, čak i u zatvorskoj ćeliji: »Radujte se s onima koji se raduju!« (Rim 12:15). Ja sam se radovao jer negdje postoje obitelji koje sa svojom djecom čitaju Bibliju, šale se i sretni su zajedno. Radovao sam se s momkom koji voli djevojku i izlazi s njom. Negdje netko ima molitveni sastanak; netko drugi uči; na nekome mjestu netko uživa u dobroj hrani, itd. Mogli smo se radovati s onima koji se raduju.

Nakon što bih tako proputovao cijeli svijet, čitao sam Bibliju po sjećanju. Za ilegalnoga je slugu veoma važno učiti biblijske tekstove napamet.

Da bismo se malo nasmijali, ispričat ću ti nešto zanimljivo što mi se dogodilo. Jedanput, dok sam ležao na nekoliko dasaka koje su mi bile krevet, čitao sam po sjećanju Propovijed na gori iz Evanđelja po Luki. Došao sam do mjesta gdje se kaže: »Blago vama ... kad vas izopće, pogrde ... zbog Sina Čovječjega! U taj dan radujte se i skačite od veselja« (dosl. s gr. Lk 6:22-23a). Tako sam to bio zapamtio. A onda sam si rekao: »Kako sam mogao počinuti takav grijeh zanemarivanja? Krist je rekao da moramo činiti dvije stvari. Prvo, »radujte se«, činio sam. Drugo, »skačite od veselja«,

nisam. I tako sam skakao. Sišao sam s kreveta i počeo skakati po ćeliji. U zatvoru, vrata ćelije imaju mali otvor kroz koji stražari mogu gledati unutra. Dogodilo se to da je stražar pogledao u moju ćeliju baš dok sam skakao. Pomislio je da sam poludio. Stražari su imali zapovijed da se veoma dobro odnose prema luđacima, kako njihovo vikanje i lupanje po zidovima ne bi narušilo red u zatvoru. Stoga je stražar odmah ušao u moju ćeliju i počeo me umirivati: »Oslobodit će te; vidjet ćeš, sve će biti u redu. Samo se smiri. Donijet ću ti nešto.« Donio mi je veliku štrucu kruha. Inače nam je porcija bila jedna kriška kruha tjedno, a sada sam imao cijelu štrucu, plus sir! I to bijeli! Nikad nemoj samo uzeti sir i pojesti ga; prvo ga promatraj i uživaj u njegovoj bjelini. Prekrasno je gledati ga. Stražar mi je donio i šećer. Rekao mi je još nekoliko lijepih riječi, zaključao ćeliju i otišao.

Rekao sam si: »Jest ću ovo kad završim čitanje poglavlja iz Evanđelja sv. Luke.« Ponovno sam legao i pokušao se sjetiti gdje sam stao. »Ah, da, 'blago vama ... kad vas izopće, pogrde ... zbog Sina Čovječjega! U taj dan radujte se i skaćite od veselja jer je velika vaša plaća.'« Pogledao sam u kruh i sir. Plaća je **doista** bila velika!

Prema tomu, sljedeća je zadaća postojano razmišljanje o biblijskim tekstovima. Ja sam svaku noć sastavljao propovijed koja je počinjala pozdravom »Draga braćo i sestre« i završavala s »Amen«. Svaku sam propovijed, nakon što je sastavim, izgovarao. Kasnije sam ih prenio u vrlo kratke stihove, kako bih ih lakše zapamtio. Moje knjige »S Bogom u samici« (*With God in Solitary Confinement*) i »Kad bi zatvorski zidovi mogli progovoriti« (*If Prison Walls Could Speak*) sadrže neke od tih propovijedi. Naučio sam ih napamet tri stotine i pedeset. Kad sam izašao iz zatvora, neke sam zapisao. Tako je njih pedesetak objavljeno u ove dvije knjige. Bile su to propovijedi koje sam govorio pred Bogom i anđelima. Anđeli imaju krila i odnijeli su moju poruku nekome drugom. (Sada su te propovijedi objavljene na mnogo jezika i čitaju se.) Eto tako smo mi ispunjavali svoje vrijeme. Smišljao sam priče i pjesme. Razmišljao sam o svojoj ženi i djeci. Svaku sam si noć pričao šale, ali uvijek sam smišljao nove i sve su

bile optimistične. Sve te šale pokazuju kako sam se tad osjećao. Evo jedne: Žena kaže mužu: »Što da radim? Sjela sam na svoju zubnu protezu i slomila je.« Muž odgovara: »Budi sretna. Zamisli što bi bilo da si sjela na svoje prave zube!« Tako sam nastojao gledati na stvari s pozitivne strane.

Od kruha sam napravio šahovske figure – polovicu njih sam izbijelio s malo krede, a druge su bile sive. Igrao sam šah sam sa sobom. Nikad nemoj povjerovati da je Bob Fisher najveći šahovski majstor na svijetu jer je u posljednjoj partiji pobijedio Spaskoga. No dobio je osam partija, a izgubio dvije. Ja, u tri godine, nikad nisam izgubio nijednu partiju; uvijek sam pobjeđivao – bilo s bijelim figurama, bilo sa sivim!

Sve sam ti ovo rekao jer su to tajne koje sluga ilegalne crkve mora znati kad strada. Nikad nemoj dopustiti da ti um obuzmu bol i žalost i da se preda, jer tad te komunisti (ili bilo koji drugi tirani) imaju posve u rukama. Um mora neprestano vježbati. Mora biti budan i oprezan, mora razmišljati. Mora, u skladu sa sposobnostima, sačinjavati nešto, stvarati, itd.

Pravi identitet

Ilegalna crkva nije nešto novo. Kad sam počeo služiti u ilegali, čitao sam Novi zavjet drukčijim očima. U Djelima nalazimo primjere kako su apostoli i učenici dobijali »drukčija« imena od prijašnjih, a takvih primjera ima mnogo u cijelome Novom zavjetu (Otkrivenje 2:17 uzvišen je primjer ovih navoda).

- JOSIP zvani BARSABA s prezimenom JUST (Djela 1:23).
- JOSIP, koga apostoli prozvaše BARNABA (Djela 4:36).
- ŠIMUN zvani NIGER (Djela 13:1).
- JUDA zvani BARSABA (Djela 15:22).
- ISUS zvani JUST (Kološanima 4:11 ili, u nekim prijevodima, 4:10).

Zašto bi Jakov i Ivan bili nazvani »sinovi groma« (Mk 3:17) a Šimun bio prozvan »Petar« (Mt 10:2)? Ranije nisam shvaćao zašto. Nisam to mogao objasniti. A takvih, promijenjenih imena, u Novome zavjetu ima mnogo. Točno to se događa i u ilegalnoj crkvi. Ja sam imao mnoštvo imena. Kad bih otišao u neki grad ili selo, mještani nikad nisu govorili da je došao brat Wurmbbrand. U jednome sam mjestu bio Vasile, u drugome Georgiesku, u trećemu Ruben, itd. Kad su me uhitili, bio sam Richard Wurmbbrand, zvani tako, tako i tako.

Vjerujem u doslovno nadahnuće Biblije, ne samo usmeno. Zašto se onda u njoj nalaze naizgled »beskorisne« riječi? U Evanđelju po Luki piše da je Isus »molio na nekom mjestu« (Lk 11:1). Moraš biti nekamo kad moliš. Zašto onda riječi »na nekom mjestu«? Piše i »Dok je boravio u nekom gradu« (Lk 5:12). Svaki grad je neki, jedan, određeni – ali upravo je ovo jezik kojim se služi ilegalna crkva. Kad bih se vratio s puta, svojoj sam ženi govorio: »Bio sam u jednom gradu na jednom mjestu gdje sam se sreo s jednim bratom. Odlučili smo da ćemo se naći u određeno vrijeme u određenoj kući.«

Isus je htio sa svojim učenicima blagovati pashalnu večeru (Lk 22:7-13). Najnormalnije bi bilo da je rekao: »Idite u tu-i-tu ulicu, broj taj-i-taj, i pitajte za gosp. ABC, te tamo pripravite večeru.« No on je rekao: »Čim uđete u grad, srest će vas čovjek koji nosi vodu u vrču. Idite za njim u kuću u koju on uđe.« (U to je vrijeme rijetko bilo moguće vidjeti muškarca kako nosi vodu u vrču, budući da su na izvor išle žene.) Ovo je točno to što radimo i mi u ilegalnoj crkvi: kad imamo molitveni sastanak ne dajemo adresu jer ne znamo tko je doušnik, već kažemo: »Budi na uglu te-i-te ulice (ili sjedi u parku) i vidjet ćeš čovjeka s plavom kravatom (ili s nekim drugim znakom) kako prolazi. Idi za njim.« Ako se netko zanima za nečije ime, tad znamo da je taj doušnik tajne policije.

Ilegalna je crkva nešto što je postojalo još u vrijeme pisanja Novoga zavjeta. Ima kritičara koji nam kažu da činimo bezakonje pred Bogom, jer Crkva ne smije raditi ilegalno. Moramo se pokoravati vlastima. Svjetsko crkveno vijeće nás optužuje, ali zato daje novac gerilcima koji se ne pokoravaju svojim vlastima. U Bibliji

piše da vladari imaju vlast kako bi kažnjavali zlo i nagrađivali dobro (Rim 13). Ali vlast koja zabranjuje Božju riječ, sama sebe isključuje iz svake ljudske sfere. Nema biblijskoga retka koji bi se na to mogao primijeniti. Svaka vlast ima svoje zakone, svoje nepravde i zlouporabe, jer se nijedna vlast ne sastoji od svetaca. Sačinjavaju je grešnici. Svaka vlast čini i ispravno i krivo. Važno je da ne nastoje spriječiti gusjenicu da postane leptir. Ne smiju sprječavati pupoljak da procvjeta; ne smiju sprječavati grešnika da postane svetac. Sve dok mi ovo dopuštaju, ja od njih ne očekujem da budu sveci koji su sišli s neba. Očekujem da rade što bolje, da katkad pogriješe i donesu poneki krivi zakon, koji nakon par godina mogu promijeniti. Tad ću ih poštovati kao vlast. Ali, nastoje li mi oduzeti sam smisao života, a to je moje pripremanje za ljepši život u nebu, ja prema takvoj vlasti ne osjećam nikakvu dužnost. Naša Misija nastavlja svoj ilegalni rad i pomaže ilegalnoj crkvi u komunističkim i islamskim zemljama.

Dao sam ti tek kratak uvid u probleme koje ima ilegalna crkva, kako bi makar donekle stekao predodžbu o njezinu životu i radu.

Neka te Bog blagoslovi.

Druge knjige Richarda Wurmbanda:

Mučeni za Krista (*Tortured for Christ*)

Od patnje do pobjede (*From Suffering to Triumph*)

Unatoč predaji (*In the Face of Surrender*)

U ilegali s Bogom (*In God's Underground*)

Kad bi zatvorski zidovi mogli progovoriti (*If Prison Walls Could Speak*)

S Bogom u samici (*With God in Solitary Confinement*)

Krist na židovskome putu (*Christ on the Jewish Road*)

Odgovori na ateistički priručnik (*The Answer to the Atheist's Handbook*)

Marx i sotona (*Marx & Satan*)

Sam s Bogom (*Alone With God*)

Posezanje ka visinama (*Reaching Toward the Heights*)

2

Stradanje: žrtva kršćanskog hedonizma

John Piper

Excerpted from *Desiring God*, © 1996 by John Piper
(Sisters, Oregon: *Multnomah Books*).

Used by permission of Multnomah Publishers, Inc.

For requested use only, not to be copied for any other purposes.

Izvodi iz knjige *Desiring God*, © 1996 by John Piper
(Sisters, Oregon: *Multnomah Books*).

Korišteno s dozvolom *Multnomah Publishers*,

Inc. Uporaba samo na zamolbu; ne smije se kopirati u druge svrhe.

Kraj nogu mučenika

Nikad više nisam bio isti čovjek nakon što sam sjedio kraj nogu Richarda Wurmbranda. Bilo je to doslovce kraj njegovih nogu. Izuo je cipele i sjeo na stolicu na blago uzvišenom podiju *Grace Baptist Church* u južnome Minneapolisu (Kasnije sam saznao da se izuvao jer su mu stopala bila teško oštećena od mučenja u rumunjskome zatvoru.). Pred njim – i ispod njega – sjedili su deseci pastora. Govorio je o stradanju. Stalno je ponavljao da je Isus »izabrao« stradanje. Nije mu se tek tako dogodilo. »Izabrao« ga je. »Nitko mi ga (život) ne može oduzeti, nego ga ja sam od sebe dajem« (Iv 10:18). Pitao nas je da li bismo mi izabrali stradanje radi Krista.

Wurmbrandova knjiga *Reaching Toward the Heights* (»Posezanje ka visinama«), autora predstavlja na sljedeći način: Richard Wurmbrand je evanđeoski luteranski pastor, židovskoga podrijetla, rođen 1909. g. u Rumunjskoj. Kad su komunisti 1945. g. zauzeli njegovu zemlju, postao je vođom ilegalne crkve. Godine 1948. on i njegova žena Sabina su uhićeni. Richard je u zatvoru proveo ukupno četrnaest godina, uključujući i tri godine u samici, u ćeliji pod zemljom, iz koje za svo to vrijeme nije vidio sunce, zvijezde, niti cvijeće. Nikoga osim stražara i mučitelja. Krćanski prijatelji iz Norveške su 1964. g. kupili njegovu slobodu za 10.000 dolara.¹

Koliko je žrtvovanje lijepo?

Richard Wurmbrand je pričao o jednome cistercitskom opatu kojega su intervjuirali za talijansku televiziju. Novinara je osobito zanimala cistercitska tradicija osamljeničkog i tihog načina života redovnika. Stoga je pitao opata: »Što ako na kraju života shvatiš da je ateizam istina; da Boga nema? Što onda?«

Opat je odgovorio: »Svetost, tišina i žrtvovanje lijepi su sami po sebi, čak i bez obećane nagrade. U svakome slučaju, svoj bih život proživio valjano.«

Malo je pogleda na smisao života imalo veći utjecaj na moje razmišljanje o stradanju. Prvi dojam što ga je opatov odgovor

ostavio na mene nalikovao je uzburkanome valu slave koji se sanjarski mreška na površini mora. Ali onda je negdje zapelo. Jednostavno se nije uklopilo. Nešto nije bilo u redu i ja u početku nisam mogao shvatiti što. Zatim sam se okrenuo slavnome kršćanskom mučeniku, apostolu Pavlu, i ostao zapanjen ambisom koji se pojavio između njega i opata.

Pavlov je odgovor bio posve drukčiji od opatova. Pitanje je glasilo: »Što ako se ispostavi da je tvoj život bio zasnovan na laži; što ako Bog ne postoji?«, a opat je, u suštini, odgovorio: »Čak i da je tako, proživio sam dobar i blagorodan život.« No Pavao odgovara na sljedeći način: »Ako se samo u ovome životu uzdamo u Krista, najbjeđniji smo od svih ljudi« (1 Kor 15:9). Ovo je potpuno suprotno od opatova odgovora.

Odakle to neslaganje? Zašto Pavao nije rekao: »Čak i da Krist nije uskrsnuo od mrtvih, čak i da nema Boga, život ispunjen ljubavlju, vrijednim radom, žrtvovanjem i stradanjem, dobar je?« Zašto nije rekao: »Pa, čak i da ostanemo bez nagrade uskrsnuća, nismo najbjeđniji od svih ljudi?« Zašto je rekao upravo suprotno: ako se naša nada u Krista na kraju pokaže lažnom, »najbjeđniji smo od svih ljudi?«

Je li život s Kristom bolji?

Ovo je ključno pitanje za kršćansku crkvu, osobito u uspješnim i za život ugodnim zemljama, kao što su Amerika i zapadna Europa. Koliko smo puta čuli kršćane iz ovih zemalja kako svjedoče da im je obraćenje na kršćanstvo učinilo život lakšim? Nedavno sam čuo beka jednog profesionalnog *ragbi* tima kako kaže da se nakon molitve kojom je primio Krista ponovno osjećao dobro glede igre, te da je bio ponosan jer njegova momčad nije izgubila nijednu utakmicu u sezoni, a on je bio spreman izaći na teren svake nedjelje i dati najbolje od sebe.

Čini se da većina kršćana na uspješnome zapadu opisuju blagodati kršćanstva u smislu da ono čini život boljim, čak i ako nema Boga ni uskrsnuća. Pomisli samo na sve psihološke koristi, kao i na dobrobit kršćanstva na odnose među ljudima. Ovo je,

dakako, i biblijski točno: plodovi su Duha ljubav, radost i mir. Prema tomu, dobijemo li vjerom u Krista ljubav, radost i mir, nije li to onda dobar život, čak i ako se ispostavi da je zasnovan na obmani. Zašto bismo bili najbjedniji?

Što je onda Pavlu? Zar nije živio izobilnim životom? Zašto bi rekao da smo najbjedniji od svih ljudi ako nema uskrsnuća? Ne čini se nipošto bijednim živjeti život bez izgubljene utakmice, u radosti i zadovoljstvu zablude, ako ta zabluda ničim ne pravi razliku za budućnost. Ako zabluda može preokrenuti prazninu i besmisao u sreću, zašto onda ne bismo bili obmanuti?

Čini se da je odgovor u tome što kršćanski život za Pavla nije bio taj, takozvani dobar život, koji se provodi u blagostanju i spokoju. Umjesto toga, bio je to život svjesno odabranoga stradanja, koje je daleko iznad našega uobičajenog iskustva. Pavlova vjera u Boga, njegovo pouzdanje u uskrsnuće i nada u vječno zajedništvo s Kristom nisu urodili ugodnim i spokojnim životom, koji bi bio zadovoljavajući čak i bez uskrsnuća. Ne – njegova je nada urodila životom izabranoga stradanja. I da – poznao je neopisivu radost. No bila je to radost u nadi (Rim 12:12). Ta ga je nada oslobodila da prigrlji stradanje koje nikad ne bi izabrao izvan nade u vlastito uskrsnuće, te u uskrsnuće onih zbog kojih je stradao. Ako nema uskrsnuća, Pavlovo je stradanje, po njegovu vlastitom svjedočanstvu, bilo bijedno.

Da, u njegovu je stradanju bilo radosti i osjećaja golema značaja, no radost je imao samo zbog radosne nade izvan stradanja. To je glavna misao Poslanice Rimljanima 5:3-4: »Ali ne samo to nego se ponosimo i nevoljama, svjesni da nevolja rađa strpljivost, strpljivost prokušanost, a prokušanost **nadu**.« Prema tomu, radost postoji i u nevoljama. No ta radost dolazi zbog nade koju nevolja sama po sebi pribavlja i pojačava. Stoga je Pavao, ako nema nade, glup jer je prigrlio nevolje, a još gluplji jer se u njima radovao. Ali nada postoji. Zato Pavao bira život koji je i glup i bijedan, bez nade u radost izvan groba. Ovo daje odgovor i na pitanje Richarda Wurmblanda. Da, Krist je odabrao stradanje.

Ima li razlike između progona i raka?

Zastanimo ovdje nakratko, jer netko bi sada mogao pitati: »Što je sa stradanjem koje ne izaberem? Rak, na primjer? Ili smrt moga djeteta u prometnoj nesreći? Ili teška depresija? Govori li ovo poglavlje o takvim stvarima?« Moj je odgovor da veći dio ovoga poglavlja govori o stradanju koje kršćani prihvaćaju, kao dio svoga izbora da budu otvoreni kršćani u rizičnim situacijama. A sve su situacije, na ovaj ili onaj način, rizične.

Najznačajnija razlika između bolesti i progona u tomu je što je progon namjerno neprijateljstvo prema nama kao kršćanima, a bolest nije. Stoga je, u nekim situacijama, odabir da budemo javni kršćani istodobno i odabir takvoga života koji prihvaća stradanje, ako je to Božja volja (1. Pt 4:19). Ali stradanje može biti ishod kršćanskoga načina života, čak i kada nema namjernoga neprijateljstva nevjernika. Na primjer, kršćanin može otići da služi u selo zaraženo nekom bolešću i razboljeti se. Tad on strada kao kršćanin, no to nije progon. To je svjestan izbor mogućega stradanja, prema Božjoj volji, ali ne od neprijateljstva drugih.

A onda, ako staneš i o tome razmisliš, sav je život, ako se živi ozbiljno po vjeri te u traženju Božje slave i spasenja drugih, jednak životu kršćanina koji odlazi u selo zaraženo bolešću. Stradanje je dio cijene koju plaćamo jer živimo tu gdje smo, poslušni Božjemu pozivu. Izborom da slijedimo Krista onako kako nas on upravlja, biramo i sve ostalo što obuhvaća taj put, pod njegovom suverenom promisli. Prema tome, svo stradanje koje dođe na put poslušnosti jest stradanje s Kristom i za Krista – bio to rak ili progon. I odabrano je – to znači da smo svjesno i svojevolljno pošli putem poslušnosti na kojemu će nas zadesiti stradanje, a da pri tome ne gundamo na Boga. Možemo se moliti – kao što je činio Pavao – da Bog ukloni stradanje (2. Kor 12:8); ali ako je ono Božja volja, onda ga naposljetku prihvaćamo kao dio cijene učenja, na putu poslušnosti koji vodi u nebo.

Svo je stradanje u kršćanskoj službi s Kristom i za Krista

Sve patnje i nevolje što ih doživimo na putu kršćanske poslušnosti, bilo od progona, bolesti ili nesreće, imaju našto zajedničko: naime, sve predstavljaju prijetnju našoj vjeri u Božju dobrotu i dovode nas u kušnju da napustimo put poslušnosti. Zato je svaka pobjeda vjere i svaka ustrajnost u poslušnosti svjedočanstvo u prilog Božjoj dobroti i Kristovoj dragocjenosti – bilo da je neprijatelj bolest, sotona, grijeh ili diverzija.

Stoga su sva stradanja, ma kojega oblika i vrste bila, koja pretrpimo na putu kršćanske službe, stradanja »s Kristom« i »za Krista«. **S** njim, u smislu da nas patnje susreću na putu kojim ga slijedimo po vjeri, te da ih podnosimo u snazi koju nam on daje po svojoj službi velikoga svećenika, suosjećajući s našim slabostima (Heb 4:15). **Za** njega, u smislu da stradanje prokušava i dokazuje našu vjernost njegovoj dobroti i moći, te da otkriva njegovu vrijednost svedovoljne naknade i nagrade.

Božja i sotonina nakana u istome stradanju

I stradanja od bolesti i stradanja od progona imaju još nešto zajedničko: sotona se njima služi kako bi uništio našu vjeru, dok Bog preko stradanja našu vjeru pročišćava.

Uzmimo prvo slučaj progona. U 1. Solunjanima 3:4-5, Pavao opisuje svoju zabrinutost za vjeru Solunjana:

... jer kad smo bili kod vas, više smo vam puta unaprijed govorili da će nam trebati podnositi nevolje, baš kao što se dogodilo i kao što znate. Zato ja, ne mogavši više izdržati, i poslao Timoteja da dozna kako je s vašom vjerom, da vidi nije li vas možda iskušao napasnik i da tim ne postane uzaludan naš trud.

Ovdje je jasno da je nakana »napasnika« preko nevolja uništiti vjeru.

Ali sotona nije jedini »projektant« u ovoj stvari. Bog vlada nad sotonom i ne pušta ga s uzice dalje nego što je potrebno da se ispuni njegova konačna nakana. A njegova je nakana posve suprotna sotoninoj, čak u jednoj te istoj nevolji. Na primjer, pisac Poslanice Hebrejima uči nas da ne očajavamo zbog progona, jer se i u njemu nalazi Božja nakana:

Promotrite pomno [Krista] onoga koji je od grešnikâ podnio takvo protivljenje protiv samoga sebe, da ne sustanete i ne klonete duhom! Još se, naime, u borbi protiv grijeha niste oduprli do krvi, i zaboravili ste opomenu, premda je takva koja vam se upućuje kao sinovima: »Sine moj, ne preziri karanja Gospodnjega, niti kloni kad te kara, jer Gospodin kara onoga koga ljubi i šiba svakoga koga usvaja za svoga sina.« [Izr 3:11-12] Ustrajte u strogom odgoju! ... Doduše, svako karanje za sada ne pričinja se nečim što donosi radost, nego žalost. Ali kasnije onima koji su njime uzgajani donosi plod pun mira – pravednost (Heb 12:3-7.11).

Ovdje je riječ o stradanju koje potječe od »protivljenja grešnika«. To znači da je tu sotona umiješao svoje prste, baš kao što je učinio kad je izdan Isus (Lk 22:3), a upravo je ovo stradanje opisano kao ono kojim je upravljao Bog. Dakle, sotona nas nastoji uništiti nevoljom, ali Bog tu istu nevolju koristi da bi nas u svojoj očinskoj ljubavi pročistio stegom. Tako u istom stradanju od progona sotona ima svoju nakanu, no Bog ima svoju, posve drukčiju.

Ali progona u ovome nije jedinstven. Isto je i s bolešću. U 2. Korinćanima 12:7-10 očigledna je i sotonina i Božja nakana.

Stavljen mi je trn u tijelo, sotonin poslanik, da me trajno muči da se ne uzoholim. Za to sam triput molio Gospodina da prestane. A on mi je odgovorio: »Dosta ti je moja milost, jer se moja snaga savršeno očituje u slabosti.« Prema tome, vrlo ću se rado – radije nego da tražim oslobođenje – hvaliti svojim slabostima da se na meni nastani snaga Kristova. Zato uživam u slabostima, u uvredama, u nevoljama,

u progonstvima, u tjeskobama koje podnosim za Krista. Jer kada god sam slab, onda sam jak.

Ovdje se Pavlovo fizičko stradanje – trn u tijelu – naziva »sotonin poslanik«. Ali nakana je toga stradanja sačuvati Pavla da se ne uzoholi, što jamačno nikad ne bi bila sotonina nakana. Poanta je dakle u tomu da Krist svojom vrhovnom vlašću, u ljubavi ispunjava svoju nakanu pročišćenja, prevlađujući nad sotoninim rušilačkim nastojanjima. Sotona neprestano pokušava uništiti našu vjeru; ali Krist veliča svoju moć u slabosti.

Razlikuje li se, onda, stradanje od progona i stradanje od bolesti?

Još jedan razlog zbog kojega ne treba praviti oštru razliku između stradanja od progona i stradanja od bolesti je što se bol od progona i bol od bolesti ne može uvijek razlikovati. Desetljećima nakon stradanja u rumunjskome zatvoru, Richard Wurmbrand je i dalje osjećao fizičke posljedice. Je li bio »progonjen« dok je trpio bol u stopalima trideset godina kasnije? Ili razmisli o apostolu Pavlu. Među stradanjima koja nabroja kao Kristov sluga bila su i tri brodoloma, a jedanput je cijeli dan i noć proveo u vodi. Također navodi da je njegovo stradanje za Krista, između ostaloga uključivalo trud i muku, često nespavanje, glad i žeđ, zimu i golotinju (2. Kor 11:25-27).

Pretpostavimo da je od sveg tog napora i golotinje dobio upalu pluća. Bi li ta upala tad bila »progon«? Pavao nije pravio razliku između šibanja prutom, brodoloma, ili hladnoće tijekom putovanja od grada do grada. Za njega je svako stradanje što ga je zadesilo na putu služenja Kristu bilo dio cijene učenja. Kada dijete misionara zaboli trbuh, to smatramo cijenom što se plaća za vjernost. No cijena je ista za svakog roditelja koji hoda putom poslušnosti Božjemu pozivu. Ono što naša stradanja preokreće u stradanja »s Kristom« i »za Krista« nije pitanje krajnjih namjera naših neprijatelja, već kakva je naša vjernost. Ako smo Kristovi, tad je sve što nas zadesi na njegovu slavu i na naše dobro, bilo da su uzročnici enzimi ili neprijatelji.

Je li proždrljivost alternativa uskrsnuću?

Vratimo se sada na Pavlovu zapanjujuću izjavu iz 1. Korinćanima 15:19 gdje kaže da je život koji je izabrao bijedan ako nema uskrsnuća. Drugim riječima, prema Pavlovu shvaćanju kršćanstva, ono nije najbolji način za uvećanje životnih zadovoljstava, ako je ovaj život sve što imamo. Zato nam kaže što trebamo činiti ako želimo uvećati svoje zadovoljstvo: »Ako zbilja mrtvi ne uskršavaju, 'jedimo i pijmo jer sutra mrećmo!'« (1 Kor 15, 32) Ne misli on ovdje na nešto tako naivno, kao što je prosto epikurejstvo i razvrat. To nije najbolji način za maksimum zadovoljstva, baš kao što je poznato svakome tko je slijedio put alkoholizma i proždrljivosti. Pijanci i proždrljivci jednako su bijedni kao i kršćani, ako nema uskrsnuća.

No kad Pavao kaže: »jedimo i pijmo«, govori da bez nade u uskrsnuće čovjek treba tragati za iznimnim zadovoljstvima i pritom izbjegavati iznimnu patnju. Takav je život Pavao kao kršćanin odbacio. Prema tomu, da mrtvi ne uskršavaju i da nema ni Boga ni raja, Pavao ne bi svoje tijelo podvrgavao takvoj mucii. Ne bi odbio plaću za šatore koje je radio. Ne bi podnio pet puta po trideset i devet udaraca bičem, tri šibanja i kamenovanje. Ne bi dovodio svoj život u opasnost od razbojnika, pustinja, rijeka, gradova, mora i bijesne svjetine. Ne bi provodio besane noći, niti trpio glad i golotinju. Ne bi tako dugo podnosio vjerolomne i licemjerne kršćane (2. Kor 11:23-29). Umjesto toga, živio bi spokojno, ugodnim i lagodnim životom poštovanoga Židova, koji pritom ima sve povlastice rimskoga građanina.

Kad Pavao kaže: »Ako zbilja mrtvi ne uskršavaju, 'jedimo i pijmo jer sutra mrećmo!'«, ne misli na pohotljiv, razuzdan život. On zapravo govori da postoji normalan, jednostavan, udoban, običan život, koji se sastoji od ljudskih radosti u kojima svi možemo uživati, ne zamarajući se uznemirujućim mislima o rajii, paklu, grijehu, svetosti ili o Bogu – **ako** nema uskrsnuća. Ono što mene zapanjuje kod ovakvoga načina razmišljanja jest činjenica da mnogi ljudi koji sebe nazivaju kršćanima za cilj imaju upravo ovakav život i još to zovu kršćanstvo.

Pavao nije gledao na svoj odnos s Kristom kao na ključ za uvećanje fizičke udobnosti i zadovoljstva **u ovome životu**. Ne. Pavlovo je jedinstvo s Kristom bilo poziv da izabere stradanje – i to stradanje koje je bilo daleko iznad nečega što bi ateizam učinilo »značajnim«, »lijepim«, ili »herojskim«. Bilo je to stradanje koje bi se pokazalo krajnje glupim i bijednim, da nema uskrsnuća u radostan život s Kristom.

Gotovo nevjerojatna optužnica protiv zapadnoga kršćanstva

Bila je ovo zapanjujuća činjenica koju sam najzad uvidio, razmišljajući o Wurmbrandovoj priči o cistercitskome opatu. U Pavalovu, radikalno drukčijem stanovištu, vidio sam gotovo nevjerojatnu optužnicu protiv zapadnoga kršćanstva. Pretjerujem li? Prosudi sam. Koliko kršćana poznaješ koji bi mogli reći: »Život koji sam odabrao kao kršćanin bio bi krajnje glup i bijedan da nema uskrsnuća«? Koliko u tvojoj blizini ima kršćana koji mogu reći: »Stradanje koje sam svojevolumno izabrao radi Krista bilo bi bijedno ako nema uskrsnuća«? Kako sam otkrio, ovo su šokantna pitanja.

Kršćanstvo – izabrano stradanje

»Ako se samo u ovome životu uzdamo u Krista, najbjedniji smo od svih ljudi« (1. Kor 15:9). Kršćanski je život za Pavla bio život izabranoga žrtvovanja na zemlji, kako bismo stekli radost zajedništva s Kristom u životu koji će doći. Evo kako on to kaže:

Ali sve što mi je bilo vrijedno, izgubilo je u mojoj cijeni vrijednost za me zbog Krista. Štoviše, sve sada gubi u mojoj cijeni svoju vrijednost zbog najveće prednosti: spoznaje Krista Isusa, moga Gospodina. Radi njega sam sve žrtvovao, i sve smatram blatom, da Krista dobijem ... da iskusim ... udio u njegovim patnjama ... ne bih li kako postigao uskrsnuće od mrtvih (Fil 3:7-11).

Ponavljam: Kristov je poziv poziv na život ispunjen žrtvovanjem, štetom i stradanjem; to je poziv na život koji bi bilo glupo živjeti ako nema uskrsnuća. Pavao je svjesno odabrao takav život. Slušaj što kaže: »Ako uopće mrtvi ne uskrsavaju ... Čemu li se mi svaki čas izlažemo pogiblima? Iz dana u dan mrem, tako mi slave koja ste vi, braćo – što je imam u Kristu Isusu, Gospodinu našem« (1. Kor 15:29-31). Eto to je Pavao izabrao – nije **morao** tako živjeti; bio je to njegov slobodan izbor. Svaki čas se izlagao pogiblima, umirao iz dana u dan! Eto zašto kaže da je bijedan ako nema uskrsnuća. Izabrao je put što vodi u nevolju i bol, praktično svaki dan u životu. »Iz dana u dan mrem.«

Zašto? Zašto to radi?

Ovo nije uobičajena norma ljudskoga ponašanja. Ljudi bježe od stradanja. Selimo se u sigurnije četvrti. Biramo blagu klimu. Kupujemo klima-uređaje. Pijemo aspirine. Sklanjamo se od kiše. Izbjegavamo mračne ulice. Prečišćavamo vodu. Nije za nas uobičajeno da izaberemo život u kojemu ćemo se svaki čas izlagati pogiblima. Pavlov život nije bio usklađen s uobičajenim ljudskim izborima. Praktično ne postoje promidžbeni slogani koji nas mame na umiranje iz dana u dan.

Pa što je onda potaklo apostola Pavla da uzme udjela u Kristovim patnjama koje se »preobilno izlijevaju na nas« (2. Kor 1:5), te da bude »lud zbog Krista« (1. Kor 4:10)? Zašto bi donosio odluke koje su ga izlagale gladi, žeđi, golotinji, udarcima, životu bez stalnog boravišta, iznemoglosti od rada, vrijeđanju, progonu, ocrnjivanju, tome da bude smeće svijeta, izmet svijeta (1. Kor 4:11-13)?

»Pokazat ću mu koliko mu treba pretrpjeti za ime moje«

Možda je to bila samo poslušnost Kristovu pozivu o kojemu čitamo u Djelima 9:15-16. Kada je Isus poslao Ananiju da otvori Pavlu oči nakon što je ovaj oslijepio na putu za Damask, rekao mu je: »Idi ... jer je taj čovjek moje izabrano sredstvo da donese moje

ime i pred pogane, i kraljeve, i sinove Izraelove. **Pokazat ću mu koliko mu treba pretrpjeti za ime moje.**» Drugim riječima, stradanje je bilo dijelom Pavlova apostolskoga poziva. A da bi bio vjeran svome pozivu, morao je prigrliti što mu je Krist dao.

»Dao« je prava riječ. Jer u svojoj Poslanici Filipljanima Pavao, nevjerojatno, nevolje naziva darom (vidi Karadžićev prijevod – op. prev.), baš kao što je i vjera **dar**. »Jer vam je s obzirom na Krista **dano** (grč. *εχαρισθη*, *izg. echaristhi* = darovano, dodijeljeno) kao milost ne samo da vjerujete u njega, nego i da **trpite** za nj.« (Fil 1:29). Ali ovo bi značilo da taj »dar« koji mu je dan kao dio apostolske službe Pavao nije vidio kao nešto što je ograničeno samo na apostole. Naprotiv, taj je dar dan i vjernima u Filipima i cijeloj crkvi.

I drugi su došli do istoga, neobičnog otkrića da je stradanje dar koji treba prihvatiti raširenih ruku. Aleksandar Solženjicin govorio je o svome boravku u zatvoru, sa svom boli što je zatvor nosi, kao o daru. »Tek kad sam tamo ležao na truloj zatvorskoj slamarici, osjetio sam u sebi prvo komešanje dobra. Postupno sam otkrio da crta što razdvaja dobro i zlo ne prolazi ni kroz države, ni između staleža, čak ni između političkih partija, već točno kroz svako ljudsko srce – i kroz sva ljudska srca ... Blagoslovljen bio zatvore, jer si bio dio moga života.«² Solženjicin se slaže s apostolom Pavlom da stradanje jest – ili može biti – dar koji nije namijenjen samo apostolima, već svakome kršćaninu.

Kako bi pokazao da je kršćanin

Što pak potiče pitanje: Je li Pavao prihvatio stradanje zato što će ono potvrditi da je bio samo vjeran Isusov učenik? Jer Isus je rekao: »Ako tko hoće ići za mnom, neka se odreče samog sebe, neka svaki dan uzme križ svoj i neka me slijedi! Jer tko hoće spasiti život svoj, izgubit će ga, a tko izgubi život svoj radi mene, spasit će ga« (Lk 9:23-24). Prema tomu, pravoga kršćanstva nema bez nošenja križa i **svakodnevnoga** umiranja – što zvuči prilično slično Pavlovoj izjavi: »Iz dana u dan mrem« (1. Kor 15:31). Osim toga, Isus je svojim učenicima rekao: »Nije sluga veći od svoga gospodara! Ako su mene progonili i vas će progoniti« (Iv 15:20).

Dakle, nešto ne bi bilo u redu da Pavao nije imao udjela u Isusovim patnjama. Isus je svojim učenicima dao zlokobnu sliku buduće službe: »Idite! Evo, šaljem vas kao janjce među vukove (Lk 10:3). U skladu s tim, obećano im je: »Štoviše, predavat će vas roditelji, braća, rođaci i prijatelji, i pobit će neke od vas ... i zbog moga imena svi će vas narodi zamrziti« (Lk 21:16; Mt 24:9 – Šarić).

Pavao očito nije smatrao da su ova obećanja o stradanju ograničena na prvotnih dvanaest apostola, jer ih je predao dalje crkvama. Na primjer, sve je svoje obraćenike utvrđivao time »da nam treba kroz mnoge nevolje ući u kraljevstvo Božje« (Dj 14:22). Solunske je vjernike hrabrio riječima: »da se nitko ne pokoleba u ovim nevoljama. Sami, naime znate da su one naša sudbina« (1. Sol 3:3-4). A kad je pisao Timoteju, stradanje je predstavio kao opće načelo: »A i svi koji hoće pobožno živjeti u Kristu Isusu bit će progonjeni« (2. Tim 3:12). Kad je govorio o vlastitu stradanju nije ga držao jedinstvenim i samo svojim, već je rekao crkvama: »Zato me, zaklinjem vas, nasljedujte!« (1. Kor 4:16) Imajući sve ovo u vidu, razumljivo je da je Pavao prihvatio stradanje, jer je ono potvrđivalo da je kršćanin. »Ako su mene progonili i vas će progoniti.«

Odvikavanje kršćana od oslanjanja na vlastite snage

Budući da je vjerovao da je stradanje neodvojiv dio vjernoga kršćanskog života, Pavao je istraživao zašto je to tako. Svo stradanje što ga je osobno doživio pomoglo mu je dublje upoznati Božju ljubav prema njegovoj djeci. Na primjer, naučio je da Bog rabi naše patnje kako bi nas odučio od pouzdanja u sebe i naučio nas pouzdanju u njega. Nakon što je postradao u Aziji, Pavao kaže: »Ne bismo htjeli, braćo, da ostanete u neznanju u pogledu nevolje što nas zadesi u Aziji i koja nas je opteretila preko svake mjere – iznad naše snage – tako da smo izgubili nadu u život. Čak smo u sebi smatrali sigurnom smrtnu osudu, (ali to bijaše) **da se ne bismo uzdali sami u se, nego u Boga** koji uskrisuje mrtve« (2. Kor 1:8-9). Ovo je opća Božja nakana za svako stradanje kršćana: da nauče naći veće zadovoljstvo u Bogu, a manje u sebi i svijetu.

Nikad nisam čuo nekoga da govori: »Najvažnije životne lekcije naučio sam u vrijeme mira, spokoja i udobnosti.« Ali zato sam čuo velike svete kako kažu: »Svaki značajniji napredak u shvaćanju dubine Božje ljubavi, kao i svaki pomak u rastu s njim, došli su kroz stradanje.« Samuel Rutherford rekao je da se, svaki put kad je bio bačen u mračne podrume nevolja i patnje, sjećao da veliki Kralj baš tu drži svoje vino. Tako je i Charles Spurgeon govorio da oni koji rone u moru boli, nevolja i patnji, na površinu izranjaju veoma rijetke bisere.

Uzveličati Krista

Najdragocjeniji je biser Kristova slava. Stoga Pavao ističe da se u našem stradanju uvećava slava Kristove svedovoljne milosti. Ako se u svojoj nesreći oslanjamo na njega i on nas krijepi da se »nadom veselimo« (Rim 12:12), tad se on pokazuje kao Bog svake milosti i snage. Ako ga se čvrsto držimo dok se sve oko nas ruši, tad pokazujemo da njega želimo više od svega što smo izgubili. Krist je postradalom apostolu rekao: »Dosta ti je moja milost, **jer se moja snaga savršeno očituje u slabosti.**« Pavao je na to odgovorio: »Prema tome, vrlo ću se rado – radije nego da tražim oslobođenje – hvaliti svojim slabostima **da se na meni nastani snaga Kristova.** Zato uživam u slabostima, u uvredama, u nevoljama, u progonstvima, u tjeskobama koje podnosim za Krista. Jer kada god sam slab, onda sam jak« (2. Kor 12:9-10). Prema tome, stradanje je jasna Božja namjera, i to ne samo kao način na koji se kršćane odvikava od pouzdanja u sebe i uči pouzdanju u milost, već i kao način na koji se na milost skreće pozornost. I to je točno to što vjera čini; uvećava Kristovu buduću milost.

Dubine života u Bogu otkrivaju se kroz stradanje. Tako je bilo i s Isusom. Mada je bio Sin, naučio se poslušnosti od onoga što je pretrpio (Heb 5:8). Ista knjiga u kojoj smo ovo pročitali kaže nam i da Isus nikad nije sagriješio (Heb 4:15). Prema tome, »naučiti se poslušnosti« ne znači prebaciti se s neposlušnosti na poslušnost, već sve dublje rasti u poslušnosti Bogu, te doživjeti dubine pokornosti koje inače ne bi bile od nas zahtijevane.

Nevjerojatne riječi o kršćanskome stradanju

Pavla je razmišljanje o putu kojim je išao njegov Učitelj potaklo da ga slijedi. No mene su baš na ovome mjestu Pavlove riječi ponovno zaprepastile. Kad opisuje odnos između svoga i Kristova stradanja, govori nešto što se čini nevjerojatnim. Naime, crkvi u Kolosu kaže: »Sada nalazim radost u patnjama koje podnosim za vas – i tako u svome tijelu dopunjujem što nedostaje Kristovim mukama – za Tijelo njegovo, koje je Crkva« (Kol 1:24). Evo što je moglo osobito snažno potaći Pavla da izabere život stradanja. Mene su ove riječi ispunile čežnjom za Kristovom crkvom. Kad bismo samo prigrlili stradanja koja su nužna da bi se Kristovo kraljevstvo unaprijedilo u svijetu!

Kako možemo dopuniti Kristove muke?

Što Pavao misli kad kaže »u svome tijelu dopunjujem što nedostaje Kristovim mukama«? Je li ovo umanjivanje vrijednosti Isusove svedovoljne iskupljujuće smrti? Zar sâm Isus, kad je umirao, nije rekao: »Svršeno je!« (Iv 19:30)? Nije li točno da je Krist »jednim jedinim prinosom **učinio zauvijek savršenim** one koje posvećuje« (Heb 10:14), te da je ušao »**jedanput zauvijek** u Svetinju nad svetinjama, ne krvlju jaraca i junaca, nego vlastitom krvi, i pribavio nam **vječni** otkup« (Heb 9:12)? Pavao je znao i naučavao da je Kristovo stradanje potpuna i dovoljna osnova za naše opravdanje, jer »opravdani smo njegovom krvlju« (Rim 5:9). Naučavao je i da je Krist odabrao stradanje, te da je bio »poslušan do smrti« (Fil 2:8). To poslušno stradanje predstavlja svedovoljnu osnovu za našu pravednost pred Bogom. »Jer kao što su nepokornošću jednoga čovjeka [Adama] svi postali grešnici, tako će i pokornošću jednoga [Krista] svi postati pravednici« (Rim 5:19). Prema tome, Pavao ovdje ne govori da njegovo stradanje dopunjuje nešto što nedostaje iskupljujućoj vrijednosti Isusove muke.

Postoji bolje objašnjenje. Pavlovo stradanje »dopunjuje što nedostaje Kristovim mukama«, ali **ne** tako što im dodaje na vrijednosti, već tako što ih objavljuje ljudima koji se trebaju

spasiti. Kristovim mukama ne nedostaje vrijednosti – kao da ne mogu dovoljno pokriti grijeha svih koji vjeruju. Nedostaje im to što svijet ne poznaje njihovu beskrajnu vrijednost i ne pouzdaje se u nju. Kristove muke i sve što one znače još su skrivene većini naroda. A Božja je nakana da se ta tajna objavi svemu svijetu. Prema tome, Kristovim mukama »nedostaje« da ih narodi vide, upoznaju i zavole. Sluge Božje riječi moraju odnijeti glas o tome svim ljudima i oni su ti koji »dopunjuju« ono što nedostaje Kristovim mukama, tako što ih objavljuju drugima.

Epafrudit je ključ

U poslanici Filipljanima 2:30, gdje se rabe slične riječi, nalazimo snažnu potvrdu ovoga tumačenja. U crkvi u Filipima bio je čovjek koji se zvao Epafrudit. Kad je ta crkva sakupila pomoć za Pavla (možda novac, hranu ili knjige) koji se tad nalazio u Rimu, odlučili su je poslati po Epafruditu koji je na putu gotovo izgubio život. Razbolio se nasmrtno, ali Bog ga je poštedio (Fil 2:27).

Tako Pavao poručuje crkvi u Filipima da pokažu poštovanje prema Epafruditu kad se vrati (st. 29), a razlog objašnjava riječima, vrlo sličnim onima iz Poslanice Kološanima 1:24: »Jer se radi Kristova djela našao blizu smrti, izlažući se životnoj pogibli **da nadoknadi što je još nedostajalo** vašoj pomoći koju ste mi poslali.« U grčkome izvorniku, izraz »**da nadoknadi što je još nedostajalo** vašoj pomoći koju ste mi poslali«, gotovo je istovjetan izrazu »**dopunjujem što nedostaje** Kristovim mukama«.

Što je to, onda, »nedostajalo« pomoći koju su Filipljani poslali Pavlu i na koji je način Epafrudit to »nadoknadio«? Marvin Vincent je, prije stotinu godina, ovako to objasnio:

Dar poslan Pavlu bio je dar crkve kao tijela. Bio je to žrtveni prinos ljubavi. Ono što je nedostajalo, a za što bi i Pavao i crkva jednako bili zahvalni, jest da crkva osobno donese te darove. To je bilo nemoguće i Pavao predstavlja Epafrudita kao onoga koji nadoknađuje taj nedostatak svojom odanom, revnom službom.³

Držim da upravo ovo značenje imaju i riječi u Kološanima 1:24. Krist je prinio žrtvu ljubavi za svijet tako što je postradao i umro za grešnike. Ta je žrtva potpuna i ništa joj ne nedostaje, osim jednoga – da Krist osobno tu žrtvu predstavi narodima svijeta. Božji je odgovor na taj nedostatak bio da pozove Kristov narod (ljude poput Pavla) da osobno predstave Kristove muke svijetu.

Čineći to, mi »u svome tijelu dopunjujem(o) što nedostaje Kristovim mukama«. Dovršavamo ono što im je bila nakana, naime, osobno predočenje tih muka ljudima koji još ne poznaju njihovu beskrajnu vrijednost.

Ispunjavanje muka mukama

Ono što osobito zadivljuje u izjavi iz Kološana 1:24 jest **način na koji** Pavao dopunjuje to što nedostaje Kristovim mukama. On kaže da to čini **vlastitim patnjama**. »Sada nalazim radost u **patnjama** koje podnosim za vas – i tako u **svome tijelu** dopunjujem što nedostaje Kristovim mukama.« To znači da Pavao pokazuje Kristovo stradanje tako što **sâm** strada za one koje nastoji pridobiti. Tako oni u njegovim mukama vide Kristove muke. I tu dolazimo do zaprepašćujućega zaključka: **Božja je nakana da se Kristovo stradanje predoči svijetu kroz stradanje njegova naroda**. Bog je doista namijenio Kristovu Tijelu – Crkvi – da iskusi neke muke koje je iskusio Krist tako da, kad objavljujemo da je križ put u život, ljudi na nama vide ožiljke križa i osjete njegovu ljubav preko nas. Naš je poziv da ljudima učinimo Kristove muke stvarnima, kroz stradanje koje doživljavamo, noseći im vijest o spasenju.

Kako Krist više nije na zemlji, on želi da njegovo Tijelo, Crkva, otkrije svijetu **njegove** muke, **svojim** mukama. Budući da smo mi njegovo tijelo, naša su stradanja i njegova. Rumunjski pastor Joseph Tson kaže to ovako: »Ja sam produžetak Isusa Krista. Kad su me tukli u Rumunjskoj, on je trpio u mom tijelu. Nije to bila moja patnja: samo sam imao čast sudjelovati u njegovim mukama.«⁴ Stoga naša stradanja svjedoče kakvu ljubav Krist ima za svijet.

»Ja na svom tijelu nosim biljege Isusove«

Eto zašto je Pavao o svojim ožiljcima govorio kao o »Isusovim biljezima«. U njegovim su ranama ljudi mogli vidjeti Kristove rane. »Ja na svom tijelu nosim biljege Isusove« (Gal 6:17). Razlog ovome je da se Isus vidi i da njegova ljubav djeluje u onima koji ga vide. »Mi uvijek i svuda na svom tijelu nosimo smrtne patnje Isusove, da se na našem tijelu očituje i život Isusov. Mi se uvijek, dok smo živi, predajemo smrti zbog Isusa, da se i život Isusov očituje na našem smrtnom tijelu. I tako: smrt očituje svoju silu u nama, a život svoju u vama« (2. Kor 4:10-12).

»Krv mučenika je sjeme«

Povijest širenja kršćanstva dokazala je da je krv mučenika doista sjeme novoga života u Kristu (navod iz Tertulijanove *Apologetike*, pogl. 50 – op. prev.). Gotovo tri stotine godina kršćanstvo je raslo na zemlji natopljenoj krvlju mučenika. U svojoj »Povijesti kršćanskih misija« (*History of Christian Missions*), Stephen Neil navodi stradanje ranih kršćana kao jedan od šest glavnih razloga za ubrzani rast crkve.

Budući da su se nalazili u vrlo opasnoj situaciji s obzirom na zakon, kršćani su bili gotovo primorani sastajati se tajno ... Svaki je kršćanin znao da će, prije ili kasnije, morati posvjedičiti o svojoj vjeri po cijenu života ... Kad je progon buknuo svom silinom, mučeništvo je pratio najveći mogući publicitet. Rimska je publika bila tvrda i okrutna, no sve to, ipak, nije prošlo bez sućuti; nema sumnje da je stav mučenika, osobito mladih žena koje su stradale skupa s muškarcima, na njih ostavljao dubok dojam. Spisi iz toga vremena svjedoče o mirnom, dostojanstvenom, uljudnom ponašanju kršćana; o pribranoj odvažnosti unatoč mukama, o ljubaznosti prema neprijateljima te o radosnom prihvaćanju stradanja, kao puta koji im je Gospodin odredio i koji vodi u njegovo nebesko kraljevstvo. Poznato je mnoštvo slučajeva

kad su se pogani obraćali dok su svjedočili osudi i smrti kršćana; a moralo je biti daleko više onih na koje je njihova mučenička smrt ostavljala dojam, koji se tijekom vremena pretvarao u živu vjeru.⁵

»Kako bih mogao pohuliti na svoga Kralja koji me spasio?«

Jedan od primjera takvoga moćnog svjedočanstva kroz stradanje bila je mučenička smrt Polikarpa, biskupa Smirne, koji je umro 155. g. p. Kr. Prema svjedočenju njegova učenika Ireneja, Polikarp je bio učenik apostola Ivana. Znamo da je bio veoma star kada je umro, jer je njegov odgovor na guvernerovu zapovijed da zaniječe Krista i prokune ga glasio: »Služio sam mu osamdeset i šest godina i za sve to vrijeme nije mi učinio ništa nažao; kako onda mogu pohuliti na svoga Kralja koji me spasio?«⁶

Tijekom jednoga od progona, pomahnitala svjetina u Smirni tražila je da se izvrši potraga za Polikarpom. On se bio sklonio u jedno selo nadomak grada a tri dana prije smrti usnio je san, iz kojega je zaključio: »Bit ću živ spaljen.« I kad je potjera došla do njega, umjesto da pobjegne, rekao je: »Neka bude Božja volja.« U drevnim spisima o njegovoj mučeničkoj smrti stoji sljedeće:

Čuvši da dolaze po njega, sišao je i razgovarao s njima. A nazočni su se čudili njegovoj dobi i postojanosti, pitajući se zar je bilo potrebno uložiti toliko truda da se uhvati ovaj starac. Polikarp je odmah naredio da se u taj kasni sat za njih spremi trpeza i zamolio ih da jedu i piju koliko žele, a njemu neka daju jedan sat da može nesmetano moliti. Dopustili su mu i on je stajao i molio, tako silno ispunjen Božjom milošću, da dva sata nije mogao prestati. Oni koji su ga slušali divili su se i kajali što su gonili tako časnoga starca.⁷

Kad su ga naposljetku odveli i osudili na smrt na lomači, pokušali su ga čavlima prikovati za nju, no on se usprotivio i rekao: »Pustite me ovako. Tko mi je dao snage da trpim vatru, dat će mi jakosti

da je mogu mirno i podnijeti i to bez vaših pomagala.«⁸ Kad se ispostavilo da ga vatra neće progutati, jer se plamen svijao oko njega dok on nije gorio, pozvali su jednoga dželata da ga kroz vatru probode kopljem. Drevni se zapis završava riječima: »Svo se mnoštvo čudilo golemoj razlici između nevjernika i izabranih.«⁹ Ovo u velikoj mjeri objašnjava trijumf kršćanstva u prvim stoljećima. Kršćani su pobjeđivali svojim stradanjem, koje nije tek pratilo njihovo svjedočanstvo, već je bilo ugaonim kamenom toga stradanja. »Oni su ga [sotonu] pobijedili Janjetovom krvi i riječju svoga svjedočanstva, **jer su prezreli svoj život sve do smrti**« (Otk 12:11).

Ne dok se broj mučenika ne ispuni

To što se crkva kroz stradanje i mučeništvo širi i utvrđuje, nije povijesna slučajnost. To je Božja nakana. Jedan od najmoćnijih dokaza o Božjoj nakani da dovrši spasenje u svijetu kroz stradanje nalazi se u Otkrivenju. Prizor je u nebu, gdje duše mučenika vapi: »Dokle, Gospodine, sveti i istiniti?« (Otk 6:10 – Šarić). Drugim riječima, kada će se povijest dovršiti i ispuniti Božja nakana spasenja i suda? Odgovor je zloslutan za sve nas koji želimo biti dijelom dovršetka Velikog poslanja. »Tada je svakom od njih dana bijela haljina i rečeno im je da se strpe još malo vremena dok se ne ispuni broj njihovih sudrugova u službi i njihove braće koji imaju biti ubijeni kao oni« (Otk 6:11).

Ovo znači da će Bog dovršiti svoju nakanu određujući stanoviti broj mučenika. Kad se taj broj ispuni, doći će kraj. Na Drugom međunarodnom kongresu o evangelizaciji svijeta, održanome u Manili (često zvanom i Lausanne '89 ili Lausanne II), 1989. god., George Otis je šokirao mnoge kada je upitao: »Nije li do našega neuspjeha u muslimanskim zemljama došlo zato jer nema mučenika? Može li tajna crkva rasti u snazi? Trebaju li mladoj crkvi uzori mučenika?« Shodno tome, on u svojoj knjizi *The Last of the Giants* (»Posljednji div«), u zaključnom poglavlju pod naslovom »Opasna sigurnost«, kaže:

Treba li crkva u politički i društveno teškim okolnostima ostati sakrivena, kako bi izbjegla moguće uništenje kad na nju nasrnu neprijatelji kršćanstva? Ili bi možda otvorenije suočenje s pretežitim duhovnim neznanjem i pustoši – čak i ako bi to stvorilo kršćanske mučenike – dovelo do evangelističkoga proboja? Islamski fundamentalisti tvrde da je njihova duhovna borba potaknuta krvlju mučenika. Možemo li si onda predočiti da je do kršćanskoga neuspjeha u svjedočenju Evanđelja muslimanima došlo zbog zamjetnoga nedostatka kršćanskih mučenika? I mogu li muslimani uzeti za ozbiljno tvrdnje crkve koja se krije? ... Ovdje se ne postavlja pitanje je li mudro katkad održavati bogoslužja u tajnosti i svjedočiti oprezno, već kako dugo to može trajati prije nego što postanemo krivi za »stavljanje svijeće pod varičak« (Mt 5:15). Pisma pokazuju da su apostoli od Jeruzalema do Damaska, od Efeza do Rima bili bičevani, kamenovani, da su se protiv njih kovale zavjere, te da su zbog svoga svjedočenja zatvarani. Pozivi su bili rijetki i nikad nisu bili osnovom njihova misijskog rada.«¹⁰

Otis bi se nedvojbeno složio s Grgurom I Velikim (Papa od 590. do 604.), kad je rekao »Smrt mučenika cvjeta u životima vjernih.«¹¹

Krv je tekla iz naših rana kao iz izvora

Postoji bezbroj primjera i u ovo naše vrijeme kad su vjerni **birali** stradanje radi ispunjenja cilja iz Kološana 1:24 – da u svome tijelu dopune što nedostaje Kristovim mukama, kako bi ih svojim stradanjem predstavili svijetu.¹² Dok sam pisao ovo poglavlje, krajem 1995. g., pozornost mi je skrenulo jedno misionarsko pismo koje je govorilo baš o takvome stradanju. Odmah sam poslao *e-mail* misionaru u Africi da mi potvrdi činjenice. Taj je misionar osobno razgovarao s Dansom, čovjekom o kojemu je ovdje riječ, i dobio njegovu dozvolu za navođenje ove priče tako kako ju je on ispričao u pismu.

Oko 1980. god. lokalni dužnosnici komunističke vlasti u mome području Wolayta [naziv za etničku grupu i bivšu kraljevinu u južnoj Etiopiji – op. prev.] započeli su žestok progon. U to sam vrijeme radio u vladinu uredu, no služio sam i kao vođa udruge kršćanske mladeži koja je okupljala sve crkve u mojoj oblasti. Komunistički su zvaničnici opetovano dolazili k meni, tražeći da pomognem u poučavanju mladih doktrinama revolucije. Mnogi su drugi kršćani popustili jer je pritisak bio vrlo snažan, no ja sam to uporno odbijao.

Njihov je pristup u početku bio pozitivan: ponudili su mi promaknuće i veću plaću. No potom su počela uhićenja. Prva dva bila su prilično kratka. Treće je trajalo cijelu godinu. Za to su nam vrijeme komunisti redovito dolazili ispirati mozak (držali su zajedno nas devetero – šest muškaraca i tri žene, i jedna od njih je kasnije postala mojom ženom). No kad se jedan od njih obratio na kršćanstvo, pretukli su nas i natjerali da izdaleka nosimo vodu i teško kamenje s jednoga poljoprivrednog dobra koje smo morali čistiti.

Najteže nam je bilo tijekom razdoblja od dva tjedna kad su nas zatvorski dužnosnici dolazili buditi vrlo rano ujutro, dok je još bio mrak, te nas nitko nije mogao vidjeti, i prisiljavali nas da hodamo na golim koljenima gradskom makadamskom cestom, dugom kilometar i pol. Nakon prvoga dana, krv je tekla iz naših rana kao iz izvora, ali nismo osjećali ništa.

Drugom nas je prigodom jedan, osobito surov zatvorski dužnosnik, tjerao da ležimo na leđima šest sati bez prestanka na suncu koje je pržilo. Ne znam zašto sam to rekao, no kad smo ustali, iz mojih je usta samo poteklo: »Ti si nôs udario sunčevim zrakama, ali Bog će udariti tebe.« Nedugo zatim, taj se čovjek razbolio od teškoga oblika dijabetesa i umro.

Kada je nekoliko godina kasnije komunistička vlada pala, upravitelj nas je pozvao da propovijedamo zatvorenicima. U to je vrijeme dvanaest zatvorenika koji su služili kaznu za ubojstvo primilo Krista. Nastavili smo sa službom u zatvoru i tamo sada ima 170 vjernika. Većina je zatvorskih dužnosnika također povjerovala.

Samo Bog može izdvojiti sve utjecaje koji su doveli do ovako bogate žetve među zatvorenicima i čuvarima. No svakako bi bilo naivno misliti da Dansino stradanje nije bilo dijelom predstavljanja Kristove zbilje u životima onih koji su povjerovali.

Poniženi radi Krista i radi spasenja

Joseph Tson je duboko razmišljao o stradanju za Krista kao o načinu da se Krist pokaže svijetu. Bio je pastor Druge baptističke crkve u Oradei u Rumunjskoj do 1981. g., kad su ga vlasti prognale iz zemlje. Čuo sam ga kako tumači Poslanicu Kološanima 1:24, govoreći da je Kristovo stradanje bilo za **pomirenje**, dok je naše stradanje za **širenje**. On ukazuje da osim Kološana 1:24, i 2. Timoteju 2:10 govori o stradanju kao o sredstvu za evangelizaciju: »Eto zato sve strpljivo podnosim radi izabranih da i oni postignu spasenje po Kristu Isusu zajedno s vječnom slavom.« Prema Josephu Tsonu, Pavao govori:

Da sam ostao pastor u Antiohiji, u tome bogatom i mirnom gradu i njegovoj čudesnoj crkvi koja obiluje prorocima i blagoslovima, nitko u Maloj Aziji ni u Europi ne bi bio spašen. Da bi se oni spasili, ja sam morao prihvatiti da me tuku, šibaju, kažnjavaju, kamenuju, da se sa mnom ophode kao s najgorim zemaljskim šljamom, da postanem mrtvac koji hoda. Ali kada prolazim ulicama ovakav, ranjen i krvareći, ljudi vide Božju ljubav, čuju poruku križa – i spašeni su. Ostanemo li u sigurnosti naših bogatih crkava i ne prihvatimo li križ, drugi možda neće biti spašeni. Koliko se ljudi ne spasi jer mi ne prihvaćamo križ?¹³

Stradanje kršćana često predstavlja sredstvo plodonosne evangelizacije, kaže Tson, i potkrepljuje to primjerom:

Nekoć sam krstio čovjeka koji je bio na vrlo važnom položaju. Nakon krštenja, prišao mi je i upitao me: »Što ću sad? Oni će skupiti tri-četiri tisuće ljudi, stajat ću tamo sam pred njima,

a oni će mi se rugati. Dat će mi pet minuta da se obranim. Kako ću to učiniti?»

»Brate«, rekao sam mu, »braniti se jedino je što ne trebaš činiti. Ovo ti je jedinstvena prilika da im kažeš tko si bio prije i kakvim te Isus učinio sada; tko je Isus i što je on sada za tebe.«

Lice mu je zasjalo i rekao je: »Brate Joseph, znam što ću učiniti.« I učinio je to veoma dobro – tako dobro da je bio teško degradiran. Izgubio je gotovo polovicu plaće. No nastavio je i nakon toga dolaziti k meni i govoriti mi: »Znaš što, brate Joseph, ja više ne mogu proći tvornicom a da me netko ne presretne. Kamo god da krenem, netko me povuče u kut, pogleda oko sebe da se uvjeri da ga nitko ne vidi kako razgovara sa mnom, a onda prošapće: 'Daj mi adresu tvoje crkve', ili: 'Reci mi nešto više o Isusu', ili: 'Imaš li jednu Bibliju za mene?'«

Svako stradanje može postati službom za spasenje drugih ljudi.¹⁴

Dragovoljno stradanje radi narodâ

Stoga zaključujem da je Pavao pod izrazom: »Ako se samo u ovome životu uzdamo u Krista, najbjedniji smo od svih ljudi«, smatrao da kršćanstvo znači dragovoljno prihvaćanje stradanja za Krista, koje bi bilo bijedno kad bi se pokazalo da je Krist lažan. Teško da bi netko prihvatio kršćanski život kao izobilan i zadovoljavajući, da nema nade u zajedništvo s Kristom u uskrsnuću. A vidjeli smo i da to prihvaćanje stradanja nije tek nešto što prati naše svjedočenje o Kristu, već je njegov vidljiv izražaj. Naše stradanje obznanjuje svijetu Kristovo stradanje i tako ljudi mogu vidjeti kakva je to vrsta ljubavi što je nudi Krist. Tako dopunjujemo u svome tijelu što nedostaje Kristovim mukama; naime, dajemo osobnu, živu sliku onima koji nisu svojim očima vidjeli Kristovo stradanje.

U sklopu ovoga stoji potresna činjenica koja podrazumijeva da se Kristova nakana spasenja među narodima, kao i u našem susjedstvu i među našim bližnjima, neće ispuniti ukoliko kršćani

ne prihvate stradanje. Na samome kraju ovoga stradanja broj mučenika još neće biti ispunjen (Otk 6:11). Bez njih se neće prijeći konačne granice evangelizacije svijeta. Manja je krajnost prosto žrtvovanje vremena, udobnosti, novca i truda, koji će prekomjernu i vrlo lošu naviku dokolice zamijeniti djelima ljubavi Gospodnjih slugu: »Vaše svjetlo neka tako zasja pred ljudima da vide vaša djela ljubavi te slave vašeg Oca nebeskog« (Mt 5:16).

Ali, je li to kršćanski hedonizam?

Ovome sam poglavlju dao naslov: »Stradanje: žrtva kršćanskog hedonizma«, mada sam [drugdje] naveo Davida Livingstonea koji kaže da stradanje u njegovoj misionarskoj službi nije bilo »žrtva«. Ovo nije proturječnost niti neslaganje s Livingstoneom. Riječi su takve. Gotovo sve ima svoj kontekst. Kada on kaže da stradanje nije žrtva, govori da blagoslovi odnose prevagu nad gubicima. Kad ja kažem da stradanje jest žrtva, govorim da postoje gubici – golemi gubici. Kada shvatiš da se ja zapravo slažem s Livingstoneom, to jednostavno znači da i ja vidim blagoslove jednako obilnim.

Ali nastavit ću rabiti riječ »žrtva«. Bol je prevelika, gubici odveć stvarni, da bismo hinili kako možemo razgovarati ne služeći se tom riječi. Moramo se držati jasnih definicija.

Moj odgovor je: Da, ovo je kršćanski hedonizam. Sav Novi zavjet govori o stradanju u kontekstu kršćanskog hedonista.

Je li Pavao težio ka dubokoj i trajnoj radosti kada je izabrao stradanje – toliko stradanja, da bi njegov život bio posve glup i bijedan ako nema uskrsnuća od mrtvih? Ovo pitanje praktički samo daje odgovor. Ako je uskrsnuće to što čini da Pavlov život ispunjen stradanjem **nije** bijedan već dostojan hvale (i moguć!), tad je upravo njegova nada i traganje za tim uskrsnućem to što podupire i osnažuje njegovo stradanje. Točno to Pavao zapravo i govori, da sve uobičajene ljudske privilegije drži za gubitak, »da Krista dobijem ... da iskusim njega i silu njegova uskrsnuća i udio u njegovim patnjama, prilagođavajući se njegovoj smrti, ne bih li kako postigao uskrsnuće od mrtvih« (Fil 3:8.10-11). Njegov je cilj da živi – i strada – tako da osigura uskrsnuće od mrtvih.

Dati sve da bi se dobio Krist

Zašto? Zato jer uskrsnuće znači potpuno, osobno, vječno zajedništvo s Kristom. Bilo je to središte Pavlove nade: »Sve smatram blatom, da Krista dobijem« (Fil 3:8). Sve što je Pavao činio i sva njegova žudnja, bili su usmjereni ka tom jednom jedinom cilju – da dobije Krista. »Za me je uistinu život Krist, a smrt dobitak.« (Fil 1:21) Dobitak! To je cilj njegova života i stradanja. Pavao je imao »želju umrijeti i biti s Kristom, jer je to **mного bolje**« (Fil 1:23). »Mного bolje« nije nesebična pobuda. To je pobuda kršćanskoga hedonista. Pavao je želio to što će njegovu životu donijeti najdublje i najtrajnije zadovoljstvo – želio je biti s Kristom u slavi.

Ali ne sam!

Nitko tko poznaje i ljubi Krista ne može biti zadovoljan ako mu dolazi sam. U tome je vrhunac Kristove slave: »... jer si bio zaklan i svojom krvi iskupio Bogu ljude od svakog plemena, jezika, puka i naroda« (Otk 5:9). Ako je ovo vrhunac Kristova divnog milosrđa, tad oni koji ga drže za svoj beskrajn dobitak ne mogu živjeti radi vlastitog užitka. Užitak prebivanja Kristu zdesna javan je, zajednički i uzajaman. Kad je Pavao rekao da sve drži za gubitak samo da dobije Krista, svi su njegovi gubici bili usmjereni ka jednome cilju – da sa sobom Kristu povede druge. »Štoviše, veseo sam i radujem se s vama svima, ako se i krv moja mora kao žrtva liti na žrtveni prinos **vaše vjere**« (Fil 2:17). Izlivanje njegova života u stradanju bilo je, jamačno, da dobije Krista, ali i da pridobije vjeru naroda – vjeru koja veliča Kristovo milosrđe.

Radosti moja i kruno moja kojom se ponosim!

Eto zašto je Pavao one koje je pridobio za vjeru zvao **svojom radošću**. »Zato, moja ljubljena i vruće željena braćo, **moja radosti** i moja kruno, ostanite, ljubljene, tako čvrsto u Gospodinu!« (Fil 4:1) »Pa tko je naša nada, **naša radost**, naša kruna kojom ćemo se ponositi pred našim Gospodinom Isusom o njegovu dolasku, ako ne vi? Jest, vi ste naša slava i **naša radost**« (1. Sol 2:19-20) Crkva

je bila njegova radost, jer je u njezinoj radosti u Kristu njegova radost u Kristu bila još veća. Još je više Kristova milosrđa bilo uzveličano uvećanjem broja obraćenika križa. Prema tome, kad je Pavao odabrao stradanje radi evangelizacije svijeta te rekao da je njegov cilj da dobije Krista, to je značilo da će njegova vlastita radost u zajedništvu s Kristom biti neprolazno veća, zbog velike skupštine otkupljenih koji će se radovati u Kristu zajedno s njim.

I mada još nisam dosegao tu dubinu Pavlove žarke ljubavi prema Crkvi, zahvaljujem Bogu za sve ključne trenutke koji su se dogodili u mom životu i u kojima me on izbavio iz stupice cinizma. Sjećam se danā kad sam završio koledž i upisao se na teologiju. Raspoloženje prema mjesnoj crkvi kasnih šezdesetih nije bilo nimalo gostoljubivo. Sjećam se kako sam hodao ulicama Pasadene nedjeljom ujutro, u jesen 1968. god., pitajući se ima li uopće budućnosti za Crkvu – baš kao kad bi riba sumnjala u vrijednost vode, ili se ptica pitala čemu služe zrak i vjetar. No Bog me svojim dragocjenim djelom milosti izbavio od te ludosti, dao mi dom s njegovim narodom u crkvi *Lake Avenue*, gdje sam proveo tri godine, i dopustio mi da vidim dubinu srca mojega pastora, Raya Ortlunda, čovjeka koji je odisao Pavlovim duhom kad je pogledao u svoje stado i rekao: »Radosti moja i kruno moja kojom se ponosim!«

Deset godina kasnije imao sam još jedan trenutak krize. Bio sam tad za svojim radnim stolom, kasno noću u listopadu 1979. godine, i pisao dnevnik. Borba se vodila oko toga hoću li ostati da radim kao profesor na *Bethel* koledžu ili ću dati otkaz i potražiti pastorsku službu. Tih je dana Bog djelovao u mom životu tako što me je vodio ka dubljoj ljubavi prema crkvi – toj grupi vjernika koji rastu u službi Kristovu tijelu, sastaju se iz tjedna u tjedan i preobražavaju u Kristov lik. Poučavanje ima svojih radosti. Velik je to poziv. No te je noći pobijedila druga strast i Bog me je, tijekom sljedećih mjeseci poveo u službu u *Bethlehem Baptist Church* (Minneapolis). I evo, u trenutku dok pišem ove riječi, tu sam već više od petnaest godina. Ako bih dopustio, suze bi mi sasvim lako potekle niz lice, jer je dovoljno samo da pomislim koliko mi ti ljudi znače. Oni znaju, nadam se, da je moja najveća žudnja »dobiti Krista«. I, ukoliko ne griješim, oni također znaju da živim za »napredak i radost njihove vjere« (Fil 1:25;

Šarić). To je cilj moga pisanja i moga propovijedanja – da pokažem da su ta dva cilja jedno. Više Krista dobijam u jednome obraćenom grešniku koji će potom uzrasti u sveca, nego u stotinu drugih djela. Stoga kad kažem da je Krist moja radost i da je moja crkva moja radost, to nije besmislica.

Ako je radost u stradanju divna, teži za njom

Ne bi nas trebalo iznenaditi, mada je posve neprirodno, što Pavao u Poslanici Kološanima 1:24 kaže: »Sada nalazim **radost** u patnjama koje podnosim za vas – i tako u svome tijelu dopunjujem što nedostaje Kristovim mukama.« Drugim riječima, kad u svome tijelu dopunjujem što nedostaje Kristovim mukama tako što ih osobno predstavljam tebi u svojim mukama i boli, ja se radujem.

Kršćanski hedonizam prosto kaže da je to što Pavao čini dobro i divno, te da i mi trebamo činiti isto. Tretirati ovu veličanstvenu duhovnu manifestaciju radosti u stradanju kao nešto beznačajno, sporedno ili nebitno, graniči se s bogohuljenjem. Kažem to vrlo obazrivo. Kad Sveti Duh učini nešto ovako silno i time uzveliča Kristovu svedostatnost u stradanju, gotovo da je bogohulno reći: »U redu je stradati za druge, ali nije u redu u tome tražiti radost.« Krist se ne veliča samo u stradanju, nego u radosti u stradanju. A nama je određeno da težimo ka tome. U 1. Solunjanima 1:6-7 Pavao kaže: »I vi ste, primajući riječ u velikoj nevolji **s radošću koju daje Duh Sveti**, postali naši i Gospodinovi nasljedovatelji, **tako da ste postali uzor** svim vjernicima u Makedoniji i Ahaji.« Obrati pozornost na dvije presudne činjenice: Prvo, radost u stradanju djelo je Svetoga Duha; drugo, to je primjer koji treba slijediti. Čuvaj se onih koji omalovažavaju čuda Božjega Duha, govoreći da su to dobri darovi, ali loši ciljevi.

Raduj se kad te progone, jer je tvoja nagrada velika!

Kršćanski hedonizam kaže da se u stradanju može radovati na različite načine. Ka svima njima treba težiti kao ka izrazu svedovoljne

i sveispunjavajuće Božje milosti. O jednom od tih načina govori Isus u Evanđelju po Mateju 5:11-12. »Blago vama kad vas budu grdili i progonili i kad vam zbog mene budu pripisivali svaku vrstu opačine! **Radujte se i kličite od veselja, jer vas čeka velika nagrada na nebesima!**« (usp. Lk 6:22-23). Ovakva radost u stradanju potječe od usredotočenja na veličinu nagrade koja nas čeka pri uskrsnuću i stoga se naša sadašnja bol čini malom u usporedbi s onim što dolazi. »Držim, doista, da patnje sadašnjega vremena nisu dostojne usporedbe sa slavom koja će se objaviti u nama« (Rim 8:18; usp. 2. Kor 4:16-18). I dok radost stradanje čini podnošljivim, ljubav će učiniti mogućom. »Nego, ljubite svoje neprijatelje, činite dobro ... a da ništa ne očekujete natrag! **Tako će vaša plaća biti velika**« (Lk 6:35) Budi darežljiv prema siromašnima i »tada će ti biti blago, jer ti nemaju čim uzvratiti! **To će ti se uzvratiti o uskrsnuću pravednikâ**« (Lk 14:14).

Raduj se u nevoljama; one produbljuju pouzdanje!

Drugo, radost u stradanju proizlazi iz učinka što ga to stradanje ima na našu sigurnost u nadi. Radost u nevoljama ukorijenjena je u nadi u uskrsnuće, a iskustvo stradanja produbljuje korijen te nade. Na primjer, Pavao kaže: »Ali ne samo to nego se ponosimo i nevoljama, svjesni da nevolja rađa strpljivost, strpljivost prokušanošću, a prokušanošću nadu« (Rim 5:3:4). Ovdje Pavlova nada nije ukorijenjena samo u njegovoj velikoj nagradi, nego u učinku stradanja koje učvršćuje njegovu nadu u tu nagradu. Nevolja rađa strpljivost, a strpljivost osjećaj da je naša vjera istinita i prava, a to učvršćuje našu nadu da ćemo doista dobiti Krista.

Richard Wurmbrand opisuje kako čovjek može podnijeti strašnu bol radi Krista.

Toliko su te mučili da ništa više nije važno. Ako ništa više nije važno, tad više nije važno ni hoćeš li preživjeti. Ako ništa više nije važno, tad čak ni činjenica da ne želiš trpjeti bol više nije važna. Prenesi ovaj posljednji zaključak u fazu

u kojoj se nalaziš i vidjet ćeš da ćeš nadvladati taj trenutak krize. A kad svladaš taj određeni trenutak krize, dobit ćeš silnu unutarnju radost. Osjećaš da je u tome odlučujućem trenutku Krist bio s tobom.¹⁵

Ta radost potječe od osjećaja da si istrajao uz Kristovu pomoć. Prokušan si vatrom i pokazao si se pravim. Nisi se odrekao. Krist je stvaran u tvome životu. On je za tebe taj sveispunjavajući Bog, kakav se očituje u Svetome pismu. Točno to su, kako se čini, iskusili apostoli, a zabilježeno je u Djelima 5:41; naime, nakon što su bili išibani, »oni ostaviše Veliko vijeće **vrlo veseli što im je udijeljena čast da podnesu zlostavljanje za ime Isusovo**«. Ta je radost svoje ishodište imala u poznanju da je Bog njihovu vjeru ocijenio kao pravu i spremnu da bude prokušana vatrom nevolja.

Raduj se u stradanju s Kristom; to te vodi u slavu!

Treće, radost u stradanju zapaljena je žarom istine da je takva radost dokazan put u slavu. Radost u stradanju ne dolazi samo od 1) usredotočenja na nagradu i 2) okrepljujućega učinka stradanja na naš osjećaj da je to za što stradamo istina, nego i iz 3) obećanja da će nam radost u stradanju osigurati vječnu radost u budućnosti. Apostol Petar to izražava ovako: »Naprotiv, radujte se što ste dionici u Kristovim patnjama, **da se** mognete radovati i veseliti i u čas kad se objavi njegova slava!« (1. Pt 4:13) Sadašnja radost u stradanju predodređen je put koji nas vodi ka konačnoj radosti kada se Krist objavi. Petar nas poziva da sada težimo ka radosti u stradanju (on nam to zapovijeda!), kako bismo se našli među onima koji se iznimno raduju pri Kristovu dolasku.

Raduj se u stradanju za druge; oni tad vide Krista!

Četvrti način smo već vidjeli; naime, radost u stradanju dolazi od poznanja da kroz naše patnje drugi vide Kristovu vrijednost i stoje čvrsto u svojoj vjeri, zbog naše vjere koja ostaje postojana,

iako se kuša u vatri. Pavao je u tome smislu rekao Solunjanima: »Da, mi sad oživljujemo ako vi čvrsto stojite u Gospodinu. Kakvu zbilja zahvalu možemo uzvratiti Bogu za vas, **za svu radost koju osjećamo pred svojim Bogom zbog vas?**« (1. Sol 3:8-9) To je ta radost iz Poslanice Kološanima 1:24: »Sada nalazim radost u patnjama koje podnosim za vas.« Stradamo da bismo drugima pokazali Kristovu ljubav i njegovu vrijednost, zato jer je svaki novi obraćenik koji stoji čvrsto u vjeri nova jedinstvena prizma, u kojoj se prelama sveispunjavajuća Kristova slava. Radost koju osjećamo u njima nije drukčija od radosti koju osjećamo u Kristu. Kristova je slava naš »veliki dobitak«. Za taj ćemo dobitak pretrpjeti gubitak svih i svega. Onaj tko u našem stradanju vidi nadmoćnu Kristovu vrijednost i povjeruje, još je jedna slika i dokaz te goleme vrijednosti – a time i još jedan razlog za radost.

Najsretniji ljudi na svijetu

Put Golgote kojim koračamo s Isusom nije žalostan. Bolan je, ali i duboko sretan. Kada izaberemo prolazno zadovoljstvo udobnosti i sigurnosti, odbacujući žrtvovanje i stradanje u misionarskome radu, evangelizaciji i službi ljubavi, biramo protiv radosti. Odbacujemo studenac kojem voda nikad ne presuši (Iz 58:11). Najsretniji su ljudi na svijetu oni koji iskuse tajnu Krista, nade slave koja je u njima (Kol 1:27; Šarić), i koja će utažiti njihovu duboku čežnju i osloboditi ih da svojim stradanjem objave svijetu Kristove patnje.

Bog nas poziva da živimo radi Krista i da to činimo kroz stradanje. Krist je izabrao stradanje; ono mu se nije tek tako dogodilo. Izabrao ga je kao način na koji će stvoriti i usavršiti Crkvu. Sada poziva i nas da izaberemo stradanje. To jest, poziva nas da uzmemo svoj križ i slijedimo ga na putu Golgote, da se odreknemo sebe i žrtvujemo u ime službe Crkvi i predstavljanja njegova stradanja svijetu.

Brat Andrew, koji vodu službu pod nazivom *Open Doors* (»Otvorena vrata«), a osobito je poznat po svojoj knjizi iz 1967. god., *God's Smuggler* (»Ispovijest Božjega krijumčara«), sredinom

devedesetih opisuje Kristov poziv sljedećim riječima:

Tamo gdje želiš svjedočiti za Isusa nema zatvorenih vrata ... Pokaži mi zatvorena vrata i ja ću ti reći kako ćeš ući. Ali ne mogu ti obećati da znam kako ćeš izaći ...

Isus nije rekao: »Idite ako su vrata otvorena«, jer nisu bila. Nije rekao: »Idite ako vas pozovu ili ako vam prostru crveni sag.« Rekao je: »Idite«, jer ljudi trebaju njegovu riječ ...

Treba nam novi pristup misiji – energičan, inovativan, evangelistički pristup, koji probija sve zapreke ... treba nam pionirski duh ...

Bojim se da ćemo pritom morati proći kroz duboku dolinu oskudice, nevolja, opasnosti i krvoprolića; ali stići ćemo na cilj.

Ako smo predani radu, Bog će ukloniti ono što nas ometa. Kažemo li: »Gospodine, po svaku cijenu ...« – a ljudi ovo nikad ne bi smjeli reći ukoliko doista ne žele da ih Bog drži za riječ – on će uslišiti. A to je zastrašujuće. No moramo proći kroz cijeli proces. Tako je, evo, već dvije tisuće godina.

Suočavamo se s potencijalno teškim vremenima i kroz to moramo proći ... Igramo se crkve i igramo se kršćanstva. Čak nismo ni svjesni da smo mlaki ... A morat ćemo platiti cijenu za svoju vjeru. Čitaj Drugu poslanicu Timoteju 3:12, gdje se jasno kaže: »A i svi koji hoće pobožno živjeti u Kristu Isusu bit će progonjeni.« Crkva je vrlo pročišćena u zemljama u kojima ima mnogo pritisa ... Zato ti mogu reći samo jedno: Budi spreman!¹⁶

Ne da bismo dokazali našu moć, već njegovu dragocjenost

Odgovor na ovaj poziv radikaln je korak kršćanskoga hedonizma. Ne bismo stradali samo zato što nam je tako rečeno, nego zato što ga onaj koji nam je to rekao opisuje kao put u vječnu

radost. On nas poziva na poslušnost stradanja, ali ne da bismo pokazali snagu naše predanosti dužnosti, niti da bismo otkrili čvrstinu naše moralne odlučnosti, niti da bismo dokazali visinu naše tolerancije na bol; nego da bismo, u djetinjoj vjeri, očitovali beskrajnu dragocjenost njegovih sveispunjavajućih obećanja. Mojsije je radije »**odabrao** da bude zlostavljan zajedno s Božjim narodom nego da ima časovito grešno uživanje ... jer je gledao na (obećanu) nagradu« (Heb 11:25-26). Stoga je njegova poslušnost proslavila Boga milosti, a ne njegovu riješenost da strada.

Bit kršćanskoga hedonizma

To je bit kršćanskoga hedonizma. Kad težimo ka radosti kroz stradanje, veličamo svedovoljnu vrijednost Izvora naše radosti. Bog poput jarkog svjetla sija na kraju tunela boli kroz koji prolazimo. Ne priopćimo li jasno da je on cilj i uzrok naše radosti u stradanju, tad će sâm smisao našega stradanja biti izgubljen. A smisao je u sljedećem: Bog je dobitak. Bog je dobitak. Bog je dobitak.

Čovjekov je glavni cilj proslaviti Boga. A u stradanju je, više nego u svemu drugom, istinitije **da je Bog najproslavljeniji u nama kada smo mi najzadovoljniji u njemu**. Zato je moja molitva da Sveti Duh izlije na svoj narod diljem svijeta žudnju da Bog prevlada u njihovom životu nad svime ostalim. Molim se i da Bog učini jasnim da je potraga za radošću u njemu, unatoč boli, moćno svjedočanstvo njegovoj najvišoj i svedovoljnoj vrijednosti. Zato neka bude tako, i dok »dopunjujemo u svome tijelu što nedostaje Kristovim mukama«, neka svi narodi svijeta vide Kristovu ljubav i uzveličaju njegovu milost u radosti vjere.

Bilješke

- 1 Richard Wurmbrand, *Reaching Toward the Heights* (Bartlesville, OK: Living Sacrifice Book, 1992.), zadnje korice.
- 2 Navod Philipa Yanceya u »Frozen Fire,« *Christianity Today*, 05. listopada, 1984., str. 109.
- 3 Marvin Vincent, I.C.C., *Epistle to the Fil and to Philemon* (Edinburgh: T. & T. Clark, 1897.), str. 78.
- 4 Joseph Tson, »A Theology of Martyrdom«, nedatirana brošura *Rumunjske misionarske udruge*, P.O. Box 527, Wheaton, IL, 60189-057, str. 4.
- 5 Stephen Neil, *A History of Christian Missions* (Harmondsworth, Middlesex: Penguin Books Ltd., 1964.), str. 43, 44.
- 6 Navedeno u odjeljku »The Martyrdom of Polycarp« u knjizi *Documents of the Christian Church*, Henry Bettenson, ed., (London: Oxford University Press, 1967.), str. 10.
- 7 »The Martyrdom of Polycarp«, str. 9, 10.
- 8 »The Martyrdom of Polycarp«, str. 11.
- 9 »The Martyrdom of Polycarp«, str. 12.
- 10 George Otis, Jr., *The Last of the Giants: Lifting the Veil on Islam and the End Times* (Grand Rapids: Chosen Books, 1991.), str. 261, 263.
- 11 Navedeno u knjizi Josepha Tsona, »A Theology of Martyrdom«, str. 1.
- 12 Vidi primjere u knjizi Johna Pipera *Let the Nations Be Glad: The Supremacy of God in Missions* (Grand Rapids: The Baker Book House, 1993.), str. 94-96. Vidi, također, bilo koju knjigu Richarda Wurmbranda; na primjer, *Tortured for Christ* ili *If That Were Christ, Would You Give Him Your Blanket?*, ili *Victorious Faith*. Pogledaj i knjige *Called to Suffer, Called to Triumph*, Herberta Schlossberga i *God Reigns in China*, od Leslie Lyall.
- 13 Joseph Tson, »A Theology of Martyrdom«, str. 2.
- 14 »A Theology of Martyrdom«, str. 3.
- 15 Richard Wurmbrand, »Preparing for the Underground Church«, u *Epiphany Journal*, svezak. 5, br. 4, ljeto, 1985., str. 50.
- 16 Brother Andrew, »God's Smuggler Confesses«, intervju s Michaelom Maudlinom u časopisu *Christianity Today*, 11. prosinca, 1995., str. 46.

3

Progon opći nacrt za proučavanje i prezentiranje

Milton Martin

Edited and revised. Used by permission of Milton Martin Missionary Ministries.

Milton Martin Missionary Ministries

Uređeno i revidirano. Uporaba s dozvolom Misije Milтона Martina.

Milton Martin Missionary Ministries

P.O. Box 1567
Route 2, Box 2624
Belton, TX 76513
(254) 933-9339

Funkcioniranje crkve

(Mt 16:18)

- I. Krist je utemeljio svoju Crkvu i ovlastio je da vrši njegovo djelo. (Mt 16:18; 28:18-20)
  - A. Kada bi nam sve crkve zatvorili, bi li to značilo kraj kršćanstva?
  - B. Prva Crkva nije imala hramove ni zasebne građevine.

- II. Prva je Crkva žestoko progonjena. Kako je odgovorila na to?
  - A. Sastajali su se po privatnim kućama. (Dj 5:42)
  - B. Obični su kršćani vjerno svjedočili o svojoj vjeri. (Dj 8:1.4)
  - C. Koristili su svaku prigodu da bi svjedočili. (Dj 16:12-13)
  - D. Pripremali su učenike. (Dj 11:25-26)
  - E. Njegovali su u zajedništvo i tako su i služili. (Dj 2:46-47)
  - F. Slavili su Boga u svakoj situaciji i svakom prigodom. (Dj 16:23-25)

- III. Razmatrali su alternativne načine za slavljenje, zajedništvo i svjedočenje.
  - A. Prevladavale su kućne crkve. (Rim 16:3-5; 1. Kor 16:19)
  - B. Progonjeni kršćani i »neregistrirane« crkve za svoje sastanke koriste svaku prigodu: rođendane, vjenčanja, sprovode.
  - C. Imaš li ti neki prijedlog? Neki novi način ili oblik sastajanja?

- IV. Za vrijeme progona, sotona rabi stanovita sredstva kako bi porazio kršćane i crkvu.
  - A. Izolacija je jedno od oruđa kojima pribjegava u borbi protiv crkve.
  - B. Služi se i krivnjom i uvredom kao oružjem.
    1. Đavao je »tužitelj braće«. (Otk 12:10)

2. Njegove su optužbe neprekidne; traju dan i noć.
3. Zli budno čeka da skoči na nas kad nosimo nepriznat grijeh.
4. Važno je neprestano održavati vrlo prisno zajedništvo s Gospodinom. (1. Iv 1:8-10)
5. Osobne uvrede s kojima se nismo suočili mogu postati veoma ozbiljne i prerasti u goleme probleme.
6. Sotona daje sve od sebe kako bi ponukao kršćane da nose »lažnu krivnju«, nakon što je grijeh oprošten. (Rim 5:1-2; 8:33-34)
7. Umjesto sumnje i pitanja: »Zašto?«, reci: »Gospodine, što želiš da učinim?«

Kršćani će stradati od progona (1. Pt 4:12-19)

- I. Obećanje stradanja. (1. Pt 2:21; 4:12; 1. Sol 3:3-4; Dj 14:22; 2 Tim 3:12; Mk 13:9.13; Fil 1:29)
- II. Svrha stradanja. (1. Pt 4:12; »Iskušavanje ognjem.« Job 23:10; Ps 66:10)
  - A. Dokaz naše vjere.
  - B. Kada se nešto ispovijeda, nužno je dokazati istinitosti te tvrdnje.
  - C. Dokaz o dubini naše vjere.
    1. Što je to što bi nas moglo pomjeriti ili natjerati da uzmaknemo?
    2. Važnost ili veličina toga što nas ometa otkriva snagu naše vjere.
- III. Sudioništvo s Kristom u njegovu stradanju. (1. Pt 4:13)

Kršćanin doslovce podnosi Kristove patnje. To najvjerojatnije neće biti križ, ali može stradati od ljudske ruke.

  - A. Gospodin je bio odbačen. (Iv 1:10-11)
  - B. Mrzili su ga. (Iv 15:24; Iz 53:3)

- C. Napustio je udoban dom svoga Oca. (Iv 3:16)
  - D. Nije imao svoju kuću.
  - E. Nije imao novca, čak ni da plati porez. (Mt 17:27)
  - F. Nije imao krevet.
  - G. Nije imao nikoga da ga obrani kada su ga lažno optužili. (1. Ptr 2:22-23)
  - H. Gospodin nije imao grob. (Iz 53:9)
  - I. Postao je siromašan.
  - J. Fil 3:10; 1. Pt 2:21; 4:1; Gal 2:20; 6:12.17; Dj 5:41; Heb 12:2; 1. Sol 2:2.
- I, kakav bi trebao biti naš odgovor? (Heb 12:2)

IV. Sila u stradanju ili kroz stradanje. (1. Pt 4:14)

Na onima koji stradaju počiva Sveti Duh. U Starome zavjetu simbol Božje nazočnosti bio je oblak, koji još poznajemo pod nazivom »Jahvina slava« (1. Kr 8:10-11). Slična se slava, po Svetome Duhu, spušta na vjernika koji strada za Krista. Duh dolazi služiti – da ispuni, pokrije, odjene, ogradi, podrži, pomogne, okrijepi, posreduje, te da upotpuni što nedostaje. Takva se slava vidjela u Stjepanu (Dj 6:5-8; 7:55.60). Što je noć tamnija, zvijezde su blistavije (2. Kor 12:9-10).

V. Opasnosti u stradanju. (1. Pt 4:14-16)

- A. Postoji razlika u stradanju za Krista i stradanju zbog vlastite krivnje ili ludosti.
- B. Stid. (Heb 2:11)
- C. Ogorčenje, umjesto radosti i zahvalnosti. (Izl 15:23-24; 16:2; 1. Sol 5:16-18)

VI. Pročišćenje kroz stradanje. (1. Pt 1:7; 4:12)

- A. Stradanje može poslužiti da očisti, pročisti i spali »šljaku«.
- B. Stradanje ne može samo po sebi ni očistiti ni oplemeniti. To može učiniti samo Božja milost, ali stradanje nas može natjerati da uvidimo svoju potrebu.

1. Stradanje nam može pomoći da shvatimo da ništa ne možemo učiniti u vlastitoj snazi.
  2. Zahvaljujući stradanju postajemo osjetljivi na grijeh.
- C. Kroz stradanje učimo u potpunosti ovisiti o Gospodinu. (2. Kor 12:9-10)
- D. Kako ćemo odgovoriti? – Tako što ćemo povjeriti svoju dušu Bogu. (1. Pt 4:19; Dj 7:59; Lk 23:46)

Uloga stradanja u životu vjernika

Stradanje je zajedničko svim ljudima (Job 5:6-7). Tako je normalno da i kršćani stradaju (2. Tim 3:12; Dj 14:22; 1. Pt 2:21).

Postoje razine progona: pritisak, poniženje, diskriminacija, prijetnje, gubitak materijalnih dobara ili fizičko nasilje.

I. Uobičajene zablude.

- A. Stradanje je kazna zbog neke pogreške ili grijeha. (1. Pt 4,19; 3,14; 4,16)
- B. Vjerovanje da kršćanin nikad ne bi trebao biti tužan. (1. Pt 1:6)
- C. Vjerovanje da samo kršćani stradaju. (Post 3:16-19)
- D. Nezdrava opčinjenost stradanjem.
- E. Nerazuman strah od stradanja.

II. Što Biblija naučava o stradanju.

- A. Kršćani trebaju očekivati stradanje. (Iv 15:18-21; 17:14; 1. Iv 3,13)
- B. Stradanje može biti Božja volja za nas. (1. Pt 4:16; 2:21)
- C. Stradanje u životu Božjega djeteta ima svoju svrhu. (1. Pt 1:6-7; 2. Kor 12:7-10)
- D. Trebamo stradati radi pravednosti. (Mt 5:10; 1 Pt 4:15)
- E. Bog blagoslivlja stradanje na pravdi. (Mt 5:10-12; Lk 6:22-23)

- F. Stradanje nas potiče da gledamo u nebo. (Rim 8:16-18; Kol 3:1-3)
  - G. Ne trebamo se sramiti zbog stradanja, niti nam treba biti neugodno. (1. Pt 4:16; Heb 13:12-13)
  - H. Moramo slijediti Kristov primjer. (1. Pt 2:19-25)
  - I. Kad stradamo, moramo postupati prema primjeru koji nam je ostavio Gospodin. (Mt 5:38-48; Rim 12:14.17-21; 1. Pt 2:21-23)
  - J. Pobjeda nam je zajamčena. (Iv 16:33)
- III. Priprema za stradanje.
- A. Prihvatiti stradanje kao nešto normalno. (1. Pt 4:12; Fil 1:29)
  - B. Poznavati učenje Božje riječi. (Fil 3:10; Rim 6:3-5; Iv 8:31-32)
  - C. Prebivati u Kristu. (Iv 15:4)
  - D. Svakodnevno potčinjavanje Svetome Duhu. (Ef 5:18; 4:30)
  - E. Naći počinak u Božjoj volji. (Ef 5:17; Heb 4:1.9-11)
  - F. Poučavanje braće u vrijeme njihova ili tvoga stradanja. (Kol 3:16-17; Ef 5:19-21)

Načini na koje crkva može biti napadnuta

- I. Žarište progona. (Iv 15:18-21; Kol 1:24-27)
Napad je uvijek bio i uvijek će biti, usmjeren protiv našega Gospodina.
- II. Terminologija pobjednika.
- A. Ohrabrujuće riječi pobjedniku: Otk 2:7.11.17.26; 3:5.12.21.
  - B. Tajna pobjede (Otk 12:11):
    - 1. »Janjetovom krvi ...« (Otk 12:11a) (Dok proučavaš Sveto pismo obrati pozornost na značaj krvi).
      - a. Mir s Bogom
      - b. Mir s vlastitom savjesti.

- c. Sila u životu.
- d. S ovim se oružjem gubi:
  - 1) Liberalna teologija – nema krvi.
  - 2) Teologija oslobođenja – nema križa.
  - 3) Propovijedanje bez tereta na srcu – nema sile.
- 2. » ...riječu svoga svjedočanstva ...« (Otk 12:11b)
  - a. Sotona nam nastoji ukrasti pobjedu, čineći sve što može da ne otvorimo usta, ili da izgubimo svoje svjedočanstvo i vjerodostojnost.
  - b. Postoji i »unutarnji neprijatelj«.
    - 1) Podjele unutar zajednice.
    - 2) Strah.
    - 3) Nepovjerenje.
    - 4) Nedostatak ljubavi.
    - 5) Skretanje na sporedna pitanja, umjesto usredotočenosti na ljude i duše.
  - c. Nedostatak brige obitelji.
  - d. Planovi i projekti koji nisu u skladu s Božjom voljom.
  - e. Sve što naš život može izbaciti iz ravnoteže.
- 3. » ...jer su prezreli svoj život sve do smrti.« (Otk 12:11c)
  - a. Riječ »kompromis« ne postoji u kršćanskome rječniku.
  - b. Primjeri kršćana koji su stradali.
  - c. Ovo se ne odnosi samo na tjelesnu smrt.
Možda bude nužno umrijeti ambiciji, položaju i pravima.

III. Opći znakovi.

Progon nema samo jedan, potanko i točno opisan oblik u svakoj zemlji, ma tko u toj zemlji bio na vlasti: komunisti, vjerski vođe ili neki drugi totalitarni režim. Međutim, postoje neki opći znakovi koji upozoravaju da progon počinje.

-
- A. Ograničenja u evangelizaciji.
1. Kršćanima se ne dopušta putovati ili odabrati zaposlenje.
  2. Svi su kršćanski programi uklonjeni s radija i televizije.
  3. Zabranjeni su svi vjerski sastanci izvan crkvenoga zdanja.
  4. Za bogoslužja se mora pribaviti dozvola. Nema sastanaka, osim u to određeno vrijeme.
  5. Na svim su službama nazočni uhode, ljudi koje je ubacila vlast.
- B. Zabranjen je uvoz Biblija i kršćanske literature.
1. Takav tiskani materijal smatra se nebitnim.
  2. Bilo je situacija u kojima je Biblija bila svrstana u istu kategoriju s pornografijom.
- C. Strani su misionari istjerani iz zemlje.
1. Tako što se zakonom svećeništvo ograničava samo na državljane te zemlje.
  2. Strancima se zakonom zabranjuje rad u zemlji. U drugim slučajevima mogu doći kao turisti s ograničenim boravkom, ili putovati samo na točno određena mjesta.
  3. Izravnim prijetnjama i nasiljem nad strancima.
- D. Kršćanskim se vođama prijeti i teško su diskriminirani.
1. Pošta se pregleda, a pastorima se ograničavaju teme o kojima mogu propovijedati.
    - a. Ukoliko se s propovjedaonice čuje samo neka riječ vezana za politiku, crkvama se oduzima status onih koji su oslobođeni poreza.
    - b. Pastore se drži pod kontrolom pomoću prijetnji vlasti da će im oduzeti djecu.
  2. Pastorima nije dopušteno svo svoje vrijeme posvetiti službi.
    - a. »Oni moraju postati korisni članovi društva.« To znači da trebaju naći još neki posao.

-
- b. Često im dodjeljuju radno mjesto koje im oduzima svu snagu i vrijeme.
  3. Pastorima nije dopušteno posjećivati članove crkve niti dijeliti evanđeosku literaturu.
  4. Crkve ne smiju imati pisaae strojeve, računala, ili opremu za tiskanje.
  5. Pastorima se manipulira taktikom zastrašivanja.
    - a. Poziva ih se na ispitivanje.
    - b. Katkad moraju pohađati tečajeve političke nastave koje organiziraju vlasti.
    - c. Daju im se osobite »primamljive« ponude, kao sredstvo prisile ili mamljenja.
      - 1) To mogu biti neke posebne povlastice.
      - 2) Ovakve ponude mogu doći u obliku dopuštenja njihovoj djeci da se upišu na koledž ili da se opredijele za neki drugi poziv, osim onih na koje su kršćani inače ograničeni.
    - d. Može ih se šikanirati nenajavljenim premetačinama kuće.
    - e. Na bogoslužja mogu upasti državni službenici.
  6. Pastore znaju poslati na rad u zabačena mjesta i udaljene krajeve zemlje.
    - a. Cilj je izdvojiti ih od članova crkve i drugih kršćana.
    - b. Često im daju vrlo ponižavajuće poslove.
  7. Pastore uhićuju i »preodgajaju«.
    - a. Pritom mogu primjenjivati silu.
    - b. Mogu ih javno osramotiti.
    - c. Protiv njih se daju lažne optužbe i neistinita svjedočanstva.
- E. Crkve se moraju upisati u registar vjeskih zajednica.
1. Svi crkveni vođe moraju imati odobrenje države.
  2. Sve se propovijedi moraju zapisati, kako bi ih ovlaštena lica ili odjeli pregledali prije nego što ih propovjednik iznese pred narod.

3. Pastori moraju potpisati izjavu prije nego što im se dopusti propovijedati. (Na primjer: »Neću pokušati evangelizirati nespasene.«
- F. Denominacije su prisiljene na ujedinjenje.
1. Broj denominacija je ograničen.
  2. Sve se nalaze pod kontrolom nacionalnoga ekumenskog vijeća.
  3. U cjelosti se stvara nacionalna crkva.
- G. Kršćanima su ograničene obrazovne i strukovne mogućnosti.
1. Upis na sveučilište dopušten je samo članovima određene skupine mladih.
  2. Kršćani ne mogu biti liječnici, odvjetnici, profesori ili socijalni radnici.
  3. Kršćani nemaju pravo izbora struke ili zaposlenja.
- H. Zabranjen je vjerski odgoj svih osoba mlađih od 18 godina.
1. Školovanje kod kuće nije dopušteno.
  2. Mladi su kršćani prisiljeni pohađati sate »specijalnoga odgoja«, gdje ih uče ateizmu, evoluciji, spolnosti i »alternativnome načinu života«.
  3. Roditeljima koji prekrše ovaj zakon mogu se oduzeti djeca.
- I. Kršćanima je zabranjeno pomagati jedno drugom. Kad jedan član obitelji bude uhićen, sva obitelj gubi određena »prava« ili »povlastice«.
1. Ovo se može odnositi na pravo na zdravstvenu skrb, stanovanje ili hranu.
  2. Obitelj se izolira tako što joj se ne dopušta druženje s drugim vjernicima, ili čak s drugim članovima šire obiteljske zajednice.
- J. Crkve se zatvaraju.
1. Crkvena se zdanja pretvaraju u prostorije za drukčiju namjenu.

2. Kršćanima se »dodjeljuje« preseljenje u udaljene krajeve, ili čak na drugo područje, kako bi ih izolirali.
3. Kršćanima se zabranjuje kontaktiranje s drugim vjernicima.

IV. Mnogi kršćani čvrsto vjeruju da se njima to nikad neće dogoditi.

- A. Iz nekoga razloga vjeruju da su pošteđeni.
- B. Mada postoje različita tumačenja uznesenja crkve (pred, za vrijeme, ili nakon velike nevolje), to se ne može izbjeći. Nemamo prava vjerovati da će nas Bog pošteđjeti progona.

V. Lekcija za današnje vjernike:

- A. Moli kao nikad prije za naš narod i njegove vođe.
(1. Tim 2:1-4; Rim 13:1-7)
- B. Oduči da ćeš biti pobjednik za Krista. (Otk 12:11)

Mogući oblici progona (1. Pt 2:19-24)

Stradanje je dio života svakog istinitog vjernika. Postoje najmanje 33 načina, opisana u Bibliji, na koja vjernik može stradati.

1. Zbog pravednosti. (Mt 5:10; 1. Pt 3:14)
2. Zbog ogovaranja (kleveta). (Ps 31:13 (31:14); Job 19:18; Lk 6:22)
3. Sramoćenje. Otvoreno dovođenje u nepriliku, javno izlaganje ruglu, gubitak časti ili nanošenje sramote. Primjer za to je način na koji je naš Gospodin bio optužen jer je začet i rođen izvan braka, te način na koji je njegova golotinja bila izložena na križu. (Heb 13:13; 11:26)
4. Lažne optužbe. (Ps 35:11; 27:12; Mt 5:11; Lk 23:2.5.10; Mk 14:55-60; Dj 6:13; 16:19-23; 26:2.7)

5. Hvatanje u zamku preko prijevare, stupica, lukavštine, traženja povoda za optužbu. (Dn 6:4-5; Lk 11:54; Mt 10:16-18)
6. Urota. (2. Sam 15:12; Post 37:18; 2. Kor 11:32; Dj 9:23)
7. Podsmijeh. (Ps 42:3 (42:4); Job 12:4; Mt 27:29.31.41; Dj 2:13; 17:18.32; Heb 11:36)
8. Izdaja. (Mt 24:10; Lk 21:16; Ps 41:9 (41:10))
9. Prezir. (1. Kor 1:28; 4:10c)
10. Mržnja obitelji. (Mt 10:21.34-36; Mih 7:6; Lk 21:16)
11. Mržnja ljudi. (Lk 21:17; Mt 10:22; Job 19:19)
12. Kleveta. (Ps 31:13 (31:14); Job 19:19; 1. Pt 2:12; 1. Kor 4:13)
13. Strah i nepovjerenje drugova. (Dj 9:26)
14. Podložnost osobitim patnjama. (1. Kor 4:9-14; 2. Kor 11:23-28)
15. Uhićenja. (Lk 21:12; Dj 4:3; 5:18; 12:4; 16:24; 2. Kor 6:5; 11:23c; Heb 11:36b)
16. Šibanje. (Dj 5:40; 16:23; 2. Kor 6:5; 11:24; Mt 10:17)
17. Oспорavanje, protivljenje. (Dj 13:45)
18. Poticanje protiv vjernika. (Dj 6:12; 13:50; 14:2.19; 19:23.25-26.29; 21:27)
19. Predavanje vlastima, odvođenje na sud. (Dj 18:12; Mt 10:17-18)
20. Prijetnje. (Dj 4:18.21; 5:40)
21. Kamenovanje. (Dj 7:58-59; 14:19; 2. Kor 11:25; Heb 11:37)
22. Nevolje. (2. Tim 3:11; Ps 34:19 (34:20))
23. Izopćenja. (Dj 13:50; Iv 16:2a)
24. Iscrpljenost, krajnji umor. (2. Kor 11:27)
25. Glad i žeđ. (2. Kor 11,27; 1. Kor 4:11)
26. Prizor svima za gledanje. (1. Kor 4:9; Dj 9:16; 20:23; 21:11; Heb 10:33a)
27. Tjelesne potrebe. (1. Kor 4:11; 2. Kor 6:4; Fil 4:12)

28. Mučeništvo. (Lk 21:16; Dj 7:59; 12:2; Iv 16:2)
 29. Zlopačenje, tegobe. (2. Tim 1:8; 4,5; Mt 24:9; Ps 34:19 (34,20); 2. Kor 4:17; 6:4; Heb 10:32-33; 11:25.37; Kol 1:24; 1. Sol 1:6; 3:7; Jak 5:10)
 30. Siromaštvo. (2. Kor 6:10; Fil 4:12)
 31. Gubitak imovine i materijalnih dobara. (Heb 10:34b)

Mjere nužne za odolijevanje progonu

- I. Odaberi i poučavaj duhovne vođe u skladu s Novim zavjetom. (Dj 14:21-22; Tit 1:5)
- A. Vođe se ne ohole zbog svojega položaja. (1. Tim 3:6; 1. Pt 5:3)
  - B. Vođe su iskreni sluge. (1. Pt 5:2; Iv 13:14-17)
  - C. Vođe se poistovjećuju s narodom.
  - D. Vođe su časni i pošteni ljudi, koje kao takve ne priznaju samo kršćani, već i svi drugi.
  - E. Vođe krasi osobita hrabrost i odvažnost, što im omogućava da ostanu vjerni.
- II. Vrijedno radi s učenicima. (2. Tim 2:2)
- A. Odaberi ograničen broj ljudi koje ćeš poučavati. (Lk 6:12-13)
  - B. Provodi vrijeme sa svojim učenicima. (Mk 3:14)
  - C. Poučavaj ih primjerom. (1. Kor 4:15-16; Fil 4:9; Iv 13:14-17)
  - D. Daj im jednostavne, jasne upute. (Dj 20:26-27)
  - E. Provjeravaj kako su obavili zadatke.
  - F. Uči ih odgovornosti i izgradnji karaktera. (1. Tim 4:12-16)
  - G. Svaki dan poimenice moli za njih. (Ef 1:16; Fil 1:3-6; Kol 1:3)

III. Naše obitelji moraju biti zaštićene.

- A. Pobrini se da se svaki član obitelji spasi, da Krist bude svima Gospodin. (Kol 1:9-13; 2. Kor 13:5; Rim 8:1-14)
- B. Svako svoje dijete pripremi na olujne oblake koji će se sigurno nadвити nad njim. (Pnz 6:4-9.20-25; 11:18-21; 30:2; Izr 6:20-24; Jš 24:14-15)
- C. Sakupljaj biblijske tekstove i kršćanski materijal koji će uvijek biti dostupan obitelji.
- D. Ne zaboravljaj dijeliti s manje sretnima i pomoći im. (Rim 12:9-18; 13:8; 15:1; 1. Kor 16:1; Dj 20:35; Gal 6:2)

IV. Traži alternativne načine i metode svjedočenja. (Mt 16:18)

- A. Uključi mlade u rad. Neka budu aktivni.
- B. Sjećaj se onih koji stradaju, raspitaj se o njima i posjeti ih. (Heb 13:3)
- C. Pokaži iskrenu ljubav brinući za sve ljude, osobito u vrijeme potrebe; na primjer, kad su u pitanju hrana, njega, utjeha u vrijeme bolesti, pomoć pri posebnim potrebama, smrtni slučajevi. (Mt 25:35-40; 5:43-45; Jak 1:27; 2. Tim 1:16-18; Rim 12:20)
- D. Čuvaj se ogorčenosti. (Rim 12:14.17.19.21; Mt 5:38-48)
- E. Ne vraćaj zlo za zlo. (Mt 5:44; Lk 23,34; Dj 7:60; 1. Kor 4:11-13; 1. Pt 2:23)
- F. Moli za svoje neprijatelje. (Mt 5:44)

Dolazi noć, kad nitko ne može raditi

(Iv 9:4)

Bez obzira na sve tvrdnje, u svijetu još uvijek postoji preko 40 naroda koji su »zatvoreni« za propovijedanje Evanđelja. Druge se zemlje nalaze u golemoj opasnosti od gubitka vjerskih sloboda. Što će biti s dušama u tim zemljama? Riječi u Jeremiji 8:20 su njihov vapaj. Zato i mi moramo raditi dok je još dan (Iv 9:4).

I. Razmislimo o Kristovim riječima.

- A. Što znači riječ »noć«? Tamo gdje nema Krista, vlada noć (tama, nema svjetla).
1. Kada se ljudi protive Evanđelju i Kristu, to je »noć« (Mk 5:17)
  2. Kad vjera počne gorjeti nezdravim strastima, gnjevom i nasrtajima na Boga, to je »noć«. Krista su raspeli vrlo pobožni Židovi. (Mt 27:20-25)
  3. Kada vjernik dopusti u svome životu grijeh koji niti priznaje niti ostavlja, to je »noć« (1. Iv 1:5-6)
  4. Kad se Krist vrati po svoj narod, za mnoge će nastupiti »vječna noć«. (Mt 24:30-31)
- B. Što znači riječ »raditi«?
1. Poslušnost Božjoj volji znači vršiti njegova djela (Iv 9:4)
  2. Kad dopustimo Kristu da djeluje u nama i kroz nas, i to je vršenje njegovih djela. (Mt 5:15-16)

II. Kako dolazi noć kad nitko ne može raditi?

- A. Sile tame djeluju kako bi svoju tamu unijele u svijet, osobito na određena područja. (Ef 5:11; 6:12) Njihove su metode svjetovni humanizam, *new age*, veličanje političke moći, lažni kultovi, nemoral, izopačenost i razvrat.
- B. Sotona sije sjeme tame u srca, crkve i u društvo. (Mt 13:24-28)

III. Zašto dolazi noć kad nitko ne može raditi?

- A. Po zakonu prirode, nakon dana dolazi noć.
- B. Živimo na širokome polju bezbožnosti i opaćine, a Biblija otkriva da će zlo napredovati i biti sve gore. (2. Tim 3:13)
- C. Slabo svjetlo, kakvi su mlaki kršćani, ne može obasjati ovaj svijet. (Mt 6:22-23; 5:13-15; Otk 3:15-16)
- D. U vrijeme duhovnoga mraka, grijeh se ne vidi kao grijeh, niti se zabluda vidi kao zabluda (vrijeme kada se

apsolutna istina niječe, a etičke su norme svedene na osobne stavove i pitanje okolnosti – sve je dopušteno već prema situaciji). (2. Tim 3:1-9; 4:3-4)

IV. Što mi moramo činiti?

A. Raditi dok je dan.

1. Moramo ući, bila vrata otvorena ili zatvorena. (Moramo odnijeti Evanđelje najvećem mogućem broju ljudi, najučinkovitijim mogućim sredstvima, za najkraće moguće vrijeme.)
2. Naučimo prepoznati polja spremna za žetvu u svijetu. (Božji Duh priprema srca ljudi na određenim područjima u određeno vrijeme.)
3. Moramo saznati koja su to »otvorena i tolerantna« područja, a onda određene okolnosti iskoristiti za evangelizaciju; na primjer, Pavao je prvo išao u sinagoge u svakome gradu, te kod vjernika izgrađivao već postojeće shvaćanje Boga i Pisma. (Dj 13:5.14-15; 17:1-3; 18:2.4; 19:8)
4. Svladati kultove i razne »izme«, pretvarajući ih u nova misijska područja.

B. Nemoj mijenjati čisto Evanđelje za kulturološki ili društveno prihvatljivu religiju, ili prosto za crkvenu zgradu.

C. Vrijeme je za djelovanje! (Afrička poslovice: »Trči dok je sunce još visoko.«)

1. Predajmo se postu i molitvi, iskreno tražeći Gospodina. (Iz 55:6-7; Ps 32:6-7)
2. Moramo se posvećivati i odreći se svakoga grijeha za koji znamo. (Iz 1:16-17; Jr 4:14; Rim 12:9; Iv 17:17)
3. Trebamo živjeti po Duhu i pridobijati duše za Krista. (Rim 13:13; Gal 5:25; Ef 4:1; 5:15-16; Kol 1:10; Fil 2:14-16)

Preokretanje iskušenja u pobjede (*Jak 1:2-12*)

Popularne propovijedi i nauke uče da se kršćanski život živi lako, bez problema.

Ali, gledamo li na to biblijski, otkrit ćemo da je Bog tvorac »neobičnih događaja« (1. Pt 4:12-13). Kroz te događaje Bog čini da sve pridonosi dobru (Rim 8:28). Blagoslovi mogu biti uvijeni u krpe prokletstva. Žalost je maska što je nosi prava radost. Kroz kušnje, nevolje i stradanja, Bog kani ostvariti nešto u našem životu što na drukčiji način nije bilo moguće. Bog nikad ne troši uludo vrijeme i iskustva – samo kad bi mi odgovorili ispravno. Bog je vrhovni vladar. On tako hoće – stoga kršćanin mora gledati na kušnje i stradanje kao na nešto prirodno i sasvim normalno, osim kad strada zbog grijeha i kazne.

Razlika između sreće i nesreće nije u odsustvu nevolja i problema, već u tvome odnosu prema njima.

Dvije moguće reakcije na iskušenja

1. Božji način – sve što se događa vodi na dobro.
2. Svjetovni način – putena reakcija koja vodi u ozlojeđenost, gorčinu i preranu smrt.

Shvati da okolnosti u kojima se nalaziš nisu samo slučajnost: Bog ima svu vlast.

1. Sve što se dešava potječe od Boga.
2. Sve je dobro.

Bog hoće da:

1. se kušnje preokrenu u pobjede.
2. žrtve postanu pobjednici.
3. križevi postanu krune.
4. stradanje postane slava.
5. borba postane sredstvo pobjede.

- Jakovljeva 1:2 – »Smatrajte ...«
 1:3 – »Znajući ...«
 1:4.9 – »Samo neka ...«
 1:5-6 – »...neka ište ...«

Četiri suštinski važna stava za pobjedu nad kušnjama

1. Radost (st. 2)
2. Shvaćanje svrhe (st. 3)
3. Podčinjenost volje (st. 4)
4. Srce koje hoće vjerovati (st. 6-8)

I. »Smatrajte potpunom radošću«: Stav koji odražava radost (Jak 1:2)

- A. Izgledi određuju ishod. Stav će odrediti djelovanje.
- B. Kušnje treba očekivati. (st. 2; 1. Pt 4:12)
- C. »...kad upadnete u razne kušnje.« (Jak 1:2b) Razne i šarene. (Primjer: pogledaj zadnju stranu goblena; vidiš samo upletene niti, čvorove, razbacane boje, grubu površinu – ništa što bi te oduševilo, samo zbrka. Sada pogledaj prednju stranu; vidiš model, oblik, krasotu i nakanu.) Tako i Bog uređuje i spaja iskustva i događaje u našem životu, kako bi se naša vjera prokušala i rasla.
- D. Vrijednost određuje cijenu.
  1. Kod onoga koji cijeni udobnost više nego karakter, kušnje neće moći ostvariti Božju nakanu.
  2. Tko cijeni materijalno i tjelesno više nego duhovno, bit će jadan i bijedan tijekom kušnji.
  3. Cijeni li tko sadašnjost više nego budućnost, kušnje će kod njega prije izazvati ogorčenje nego poboljšanje.

II. »Znajući da kušanje vaše vjere stvara postojanost«: Shvaćanje svrhe. (Jak 1:3)

- A. Vjera se uvijek kuša. Ako se ne kuša, to bi mogao biti znak da nikad nije ni bilo prave vjere koja spašava.

- B. Bog je kušao Abrahama, kako bi ga blagoslovio i osnažio njegovu vjeru.
  - 1. Bog kuša da bi izvukao najbolje.
  - 2. Sotona kuša i mami da bi izvukao najgore.
- C. Kušnja djeluje u našu korist, a ne na štetu. (Rim 8:28)
- D. Pravilno iskorištene kušnje pomažu nam sazreti. (Rim 5:3-4)
  - 1. Cilj, strpljenje, izdržljivost, priprema, ustrajnost, osposobljenje (ustati, krenuti, nastaviti, ići dalje, završiti utrku).
  - 2. Strpljenje nije pasivno, fatalističko prihvatanje okolnosti, već hrabra ustrajnost, unatoč stradanju i teškoćama.
  - 3. Nestrpljenje i nevjera uvijek idu zajedno. (Heb 6:12; 10:36; Iz 28:16)

III. »Samo neka ...«: Podčinjenost volje. (Jak 1:4) Bog ne može djelovati u nama bez našega pristanka. Suočimo li se s kušnjama, a da prethodno nismo Bogu potčinili svoju volju, ponašat ćemo se kao razmažena, bezobrazna, sebična, samoljubiva, nezrela djeca.

- IV. »...neka ište ...«: Srce koje hoće vjerovati. (Jak 1:5-6)
- A. Za što bismo trebali moliti? – Za mudrost. (A zašto ne za milost ili snagu?)
  - B. Znanje je samo poznavanje informacija. Mudrost je znanje primijenjeno u praksi.
  - C. Potrebna nam je mudrost kako ne bismo uludo potrošili prilike koje nam Bog daje za naše dobro, za naš rast i na njegovu slavu.
  - D. Bog dopušta nevolje kako bi nas izgradio. Sotona ih koristi kako bi nas srušio.

Borba protiv sumnje i brige

(Fil 4:7; Gal 3:23; 1. Pt 1:5)

1. Neka Božji mir kao izvor preplavi tvoje srce i život. (Fil 4:7)
2. Odbaci svaku sumnju i brigu. (Fil 4:6; Jak 4:7)
3. Čuvaj svoje misli; razmišljaj o onome što je čisto i ispravno. (Fil 4:8)
4. Svoj um i pogled usmjeri na Gospodina i ono što je njegovo. (Iz 26:3; Kol 3:1-3; Mt 6:33)
5. Rabi nadnaravno oružje u nadnaravnome ratu. (2. Kor 10,4-6)
6. Obuci se u Božju bojnu opremu. (Ef 6,10-18)
7. Živi po vjeri. (Mt 6:25-34; 7:7-11; 17:20; 21:22; Mk 11:22-24)
8. Živi u Duhu. (Gal 5:16-26; Rim 6:14-23; 8:1-13)
9. Pouzdaj se samo u Boga. (Heb 3:6.12-14; 6:11-12; 10:19-23.35-39)
10. Svu svoju brigu baci na Gospodina. (1. Pt 5:7)

Nagrada za kršćansko stradanje

(1. Pt 4:13)

1. Slava na nebesima. (2. Kor 4,17-18; 1. Pt 5:1.10-11)
2. Vječna utjeha. (2. Kor 1:7; Rim 8:17)
3. Očitovan Isusov život. (2. Kor 4:11)
4. Život darovan drugima. (2. Kor 4:12)
5. Očitovanje Božje milosti. (2. Kor 4:15)
6. Jamstvo da će Bog suditi pravedno. (2. Sol 1:4-5)
7. Kraljevat ćemo s Isusom. (2. Tim 2:12a)
8. Na nama počiva Duh slave. (1. Pt 4:14)
9. Bogu se daje slava. (1. Pt 4:16)
10. Razlog za radost. (1. Pt 4:13-14)

Kristov primjer (1. Pt 2:21-24; 3:14-17)

1. Stradanje. (1. Pt 2:21; Mt 16:24; 1. Iv 2:6)
2. Bezgrešnost. (1. Pt 2:22; Iz 53:9)
3. Bezazlenost (1. Pt 2:22); Prijevara.
4. Voli i kad mu se rugaju. (1. Pt 2:23; Iz 53,7; Rim 5:3; 12:14; Mt 5:44-48; Jak 1:2-4)
5. Strpljenje. (1. Pt 2:23; Rim 12:12; Lk 21:19)
6. Prepuštanje Bogu. (1. Pt 2:23; 4:19; Lk 23:46).
7. Pravednost (1. Pt 2:24); Nepristranost.

Pouke o pripremi za progon: Savjeti i biblijske opomene radnicima *Efežanima 6:5-8; Kol 3:22-25*

1. U svemu slušaj svoga gospodara. (Ef 6:5; Kol 3:22)
2. Budi odgovoran – radi sa strahom i trepetom. (Ef 6:5; Kol 3:22) Uvijek bojeći se Boga. (Ne biraj što ti se sviđa a što ti se ne sviđa; ne radi tako da prihvaćaš ono što ti je ugodno a odbacuješ neugodno.)
3. Ne radi da bi te vidjeli. (Ef 6:6a; Kol 3:22c)
4. Vršiti Božju volju. (Ef 6:6c; Kol 3:22c)
5. Radi od svega srca. (Ef 6:6d; Kol 3:22d) Svesrdno.
6. Radi u dobroj volji – rado i radosno. (Ef 6:7)
7. Ako tvoj rad i ne priznaju ljudi, zapamti da će ga priznati Gospodin. (Ef 6:8; Kol 3:24-25) On će te nagraditi. (Gal 6:7-9)

Titu 2:9-10

1. Budi pokoran gospodaru. (Tit 2:9a) Ugađaj mu u svemu. (Tit 2,9b)
2. Ne odgovaraj mu. (Tit 2:9c) Ne protuslovi; ne prikazuj drugu osobu u lošem svjetlu.

3. Ne potkradaj ga. (Tit 2:10) Ne kradi imovinu i ne vrši pronevjeru; ne kradi vrijeme niti kvalitetu. (Lk 16:10) Budi točan. Budi vjeran u svemu, velikom i malom. (Lk 16:10)

1. Petrova 2:18-20

1. Budi pokoran. (1. Pt 2:18a) Potčini se, neka se na tebe može računati, budi odgovoran, neka se gospodar na tebe može osloniti, budi vezan za njega, neka ima vlast nad tobom.
2. Radi sa strahopoštovanjem. (1. Pt 2:18b) Poštuj sve druge oko sebe, priznavajući njihov položaj.
3. Trpi nepravedno. (1. Pt 2:19-20) Strpljivo podnosi; stradaj čineći dobro, a ne zbog toga jer si kriv.
4. Slijedi Kristov primjer. (1. Pt 2:21-23) Pozvani smo da idemo njegovim stopama.

Duhovna narav naše borbe

(Ef 6:12; 2. Kor 10:3-4)

Pobjeda nam je već dana po Kristu (Rim 8:32.37; 1. Kor 15:57). Istina je da diljem svijeta bjesne ratovi, vidljivi su porazi, planovi su osujećeni, vrata zatvorena, gledamo duhovni pad, i da, smrt. Zato u nastavku navodimo nekoliko principa koji nas mogu ohrabriti:

- I. Bog je i dalje vrhovni vladar. (Iz 40:15; Dn 2:20-22; 4:35 (4:32); Job 12:14-23; Ps 75:6-7 (75:7-8); 76:10 (76:11); Jr 27:5-7; Izr 1:24-31; Heb 13:8)
- II. Bog ispunjava sva svoja obećanja. (2. Kor 1:20; 2. Pt 1:4) A u Bibliji ih ima preko sedam tisuća – po jedno za svaku potrebu vjernika. (Jš 21:45; 23:14; 1. Kr 8:56; Heb 6:13-18; Dj 7:5; 2. Pt 3:9. Srodna obećanja: Heb 2:3; Iz 30:18; Ps 34:8 (34:9); Izr 16:20; Jr 17:7-8)

- III. Pobjeda je zajamčena zbog Gospodnje izobilne milosti. Sa svakom zapovijedi, Gospodin daje i izobilnu milost za njezino izvršenje. (2. Kor 9:8; 12:9; Ef 3:20)

Svojoj poslušnoj crkvi Gospodin je obećao:

- A. Svoju silu – vlast (Mt 28:18)
- B. Svoju nazočnost (Mt 28:20)
- C. Svoje providenje (Fil 4:13-19)

- IV. Pobjeda se temelji i na Gospodinovu dolasku. (2. Sol 2:8) U slavi sa svojim narodom. (Otk 1:5-8; 19:11-16; Fil 2:9-11; Ef 1:19-22; Iz 11:3-5; Job 4:3-9; Ps 91:14-16)

To se ovdje neće dogoditi

1. Kako su ljudi reagirali na Noinu poruku? (Mt 24:37-39)
2. Što je Petar rekao kada mu je Isus otkrio da će ubrzo postradati i umrijeti? (Mt 16:21-22)
3. Kako je Isus reagirao na to? (Mt 16:23)
4. Što je drugom prigodom Isus rekao o svome predstojećem stradanju? (Mt 26:31)
5. Kako je Petar reagirao? (Mt 26:33-35)
6. Što se dogodilo kad su se sve Isusove riječi obistinile? (Mt 26:69-75)
7. Zašto je Petar zanijekao svoju vjeru?
8. Je li ova situacija bila jedinstvena u Petrovu slučaju?
9. Možeš li navesti druge primjere kada su ljudi bili suočeni s istim izborom?
Iz Biblije:
Iz primjera u našem svijetu:
10. Što 1 Solunjanima 5:3 kaže o ljudima koji vjeruju da ništa ne može poremetiti njihovu sigurnost?
11. Petar je ovo morao naučiti kroz vlastito iskustvo. Čemu nas uči njegov primjer? (Mt 14:29-31)

12. Budući da je dopustio da ga vode okolnosti, Lot je načinio krivi izbor.
  - a. Što je izabrao? (Post 13:10-11)
  - b. Koje su posljedice toga izbora? (Post 19:15-26)
  - c. Zašto Lot nije razmišljao o predstojećem uništenju Sodome i Gomore?
  - d. Kako su reagirali njegovi zetovi? (Post 19:14)
13. Što se neočekivano dogodilo bogatašu iz Isusove usporedbe? (Lk 12:16-21)
14. Što Gospodin kaže da moramo činiti u vrijeme nevolje i progona? (Lk 21:8-28)

Biblijski principi progona

1. Što je prema Evanđelju po Ivanu 15:18-21, razlog za progon kršćana?
2. Kako su Pavao i Barnaba utvrđivali učenike? (Dj 14:22)
3. Protiv koga je zapravo progon bio usmjeren? (Dj 9:4-5)
4. Prema 2. Timoteju 3:12, je li progon nemoguć, vjerojatan ili neizbježan?
5. Navedi neke razloge zašto tako mnogo Kršćana napušta Krista. (Mt 13:20-21)
6. Što Krist očekuje od nas? (Mt 16:24) (Tri stvari.)
7. Što Gospodin obećava onima koji su spremni stradati? (Mt 5:10-12) (Tri stvari.)
8. Božjim obećanjima gotovo uvijek prethodi određen uvjet. Primjer: Otkrivenje 3:20.
Koji je to uvjet?
Koje je obećanje?
9. Navedi najmanje tri slična ulomka.
10. Koji je uvjet prethodio obećanju što ga je Bog dao Izraelu u Ponovljenom zakonu 11:22?
11. Kada se možemo pouzdati u Božje obećanje:
  - a. mira (Iz 26,3)
  - b. političke stabilnosti (1 Tim 2:1-3)

12. Kakav treba biti naš stav prema onima koji nas progone?
  - a. Mt 5:44
  - b. Lk 23:34
13. Kakva je bila Petrova i Ivanova reakcija kada su ih tukli zbog vjere? (Dj 5:41)
14. Kako su učenici molili kad su bili progonjeni? Kakav je bio kontekst te molitve? (Dj 4:23-30)
15. Kakve se vrste stradanja spominju u Poslanici Rimljanima 8:35-39?
16. Što Biblija, u istoj poslanici, kaže o pobjedi? (Rim 8:31-39)
17. Navedi najmanje tri retka koja ukazuju da će svi kršćani biti progonjeni.
18. Mada će razdor i progon rasti, pobjeda je zajamčena. Zašto? Imaš li neki redak kojim to možeš dokazati?
19. Što svaki kršćanin mora učiniti da bi odolio? (Ef 6:10-18)
20. Koji dio Božje bojne opreme najviše nedostaje u našem životu; nama osobno?
21. Želiš li što promijeniti? Navedi točno što.
22. U Otkrivenju 12:11, spominju se tri načina za pobjedu nad sotonom. Nabroji ih.